

№ 63
21.12.2023р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ ТА СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

Беднарський Владислав Дмитрович

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

СПОРТИВНИЙ ТУРИЗМ ТА ЙОГО РОЗВИТОК

представлена на здобуття освітнього ступеня «магістр»

спеціальності 242 «Туризм»

Допущено до захисту

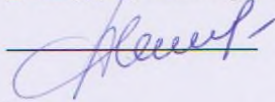
протокол № 09

від 15.11.2023р.

зав. кафедри туризму

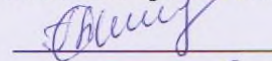
та готельно-ресторанної справи

д.е.н., доц. Климчук А.О.

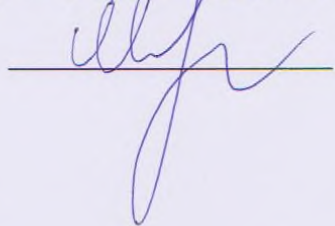
Керівник

ст. викл. Горшкова Л.О.

Гарант освітньої програми

д.е.н., проф. Дікий О.В.

ЖИТОМИР – 2023

Анотація

Беднарський В.Д. Спортивний туризм та його розвиток: кваліфікаційна робота магістра. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2023. 93 с.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є дослідження розвитку спортивного в Україні та розробці спортивного туру для ТОВ «Поїхали з нами»

У кваліфікаційній роботі магістра розкрито теоретичні засади спортивного туризму, проведено аналітичне дослідження розвитку спортивного туризму та діяльності ТОВ «Поїхали з нами», розроблено новий спортивний тур для ТОВ «Поїхали з нами».

Ключові слова: спортивний туризм, розвиток туризму, спортивно-пішохідний тур

Annotation

Bednarsky V.D. Sports tourism and its development: master's thesis. Zhytomyr: Zhytomyr Polytechnic State University, 2023. 93 p.

The purpose of the master's qualification work is to study the development of sports in Ukraine and the development of a sports tour for LLC "Come with us"

The master's thesis revealed the theoretical foundations of sports tourism, carried out an analytical study of the development of sports tourism and the activities of "Come with us" LLC, developed a new sports tour for "Come with us" LLC.

Keywords: sports tourism, tourism development, sports-walking tour

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ.....	5
1.1. Сутність спортивного туризму.....	5
1.2. Класифікація та характеристика видів спортивного туризму.....	11
1.3. Розвиток спортивного туризму в Європі.....	24
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ПОЇХАЛИ З НАМИ».....	33
2.1. Сучасний стан та перспективи розвитку спортивного туризму в Україні та світі.....	33
2.2. Загальна характеристика ТОВ «Поїхали з нами».....	38
2.3. Аналіз ефективності діяльності та напрями спортивних турів ТОВ «Поїхали з нами».....	45
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА НОВОГО СПОРТИВНОГО ТУРУ ДЛЯ ТОВ «ПОЇХАЛИ З НАМИ».....	54
3.1. Визначення виду та міста проведення нового спортивного туру.....	54
3.2. Особливості технології організації спортивно-пішохідних турів....	60
3.3. Розробка нового спортивно-пішохідного туру для ТОВ «Поїхали з нами».....	67
ВИСНОВКИ.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	83
ДОДАТКИ.....	91

ВСТУП

Актуальність теми. Спортивний туризм сьогодні є поширеним явищем. Тому варто відзначити, що в концепції «спортивного туризму» спорт розглядається як об'єкт туристичної привабливості, висуваючи на перший план властивості спорту як унікального елементу туристичної галузі.

Проведення міжнародних спортивних заходів зумовлює масові подорожі людей в інше середовище, прискорюючи там економічні, законодавчі і соціокультурні перетворення.

Крім того, заходи спортивного характеру можуть розглядатися і використовуватися у туристичній галузі як диверсифікований турпродукт, формуючи таким чином новий імідж країни чи міста їх організації.

Спортивно - оздоровчий туризм, на відміну від інших видів туризму, є однією з найбільш ефективних оздоровчих технологій. Причина цього в тому, що він об'єднує в собі спортивний, духовний і пізнавальний початок і не вимагає великих фінансових вкладень.

Аналіз останніх джерел та публікацій. Проблемою дослідження теоретичних аспектів «спортивного туризму» займається багато вітчизняних і зарубіжних вчених, серед яких О.Ю. Дмитрук, В.Ю. Щур, М.П. Мальська, В.В. Худо, В.І. Цибук, Т.Г. Сокол, І.В. Зорін, В.А. Квартальнов, Т.П. Каверіна, А.В. Бабкін, С. Хадсон, Дж. Стендевен, П. де Кноп, Хізер Дж. Гібсон, Джеймс Е.С. Хігхем, М. Від, К. Бул, С. Майкл Холл та інші, кожен з яких трактує значення поняття «спортивний туризм» по-своєму.

Проте, до сих пір не існує кінцевого і загальноприйнятого визначення цього терміну, оскільки він весь час знаходиться в процесі трансформації, що вимагає детального аналізу багаточисельних підходів до його тлумачення, у чому і полягає актуальність даної теми.

Мета роботи полягає у дослідженні розвитку спортивного туризму в Україні та розробці спортивного туру для ТОВ «Поїхали з нами». З огляду на визначену мету в роботі поставлення наступні **завдання:**

- визначити сутність спортивного туризму;
- надати класифікацію та характеристику видів спортивного туризму;
- розглянути розвиток спортивного туризму в Європі;
- дослідити сучасний стан та перспективи розвитку спортивного туризму в Україні та світі;

- надати загальну характеристику ТОВ «Поїхали з нами»;
- проаналізувати ефективність діяльності та напрями спортивних турів ТОВ «Поїхали з нами»;

- визначити вид та місто проведення нового спортивного туру;
- вивчити особливості технології організації спортивно-пішохідних турів;
- розробити новий спортивно-пішохідний тур для ТОВ «Поїхали з нами».

Об'єктом роботи є спортивний туризм та діяльність ТОВ «Поїхали з нами» в сфері спортивного туризму

Предметом дослідження є теоретично-методичні основи формування спортивних турів.

Методи роботи. Під час написання роботи було використано метод пошуку та збору інформації, метод аналізу та синтезу, метод порівняння, математичний метод, графічний метод, табличний метод, метод абсолютних та відносних величин, метод проектування турів, метод узагальнення.

Інформаційна база роботи. Інформаційною базою виступили статті, монографії, тези, підручники, посібники, дані ТОВ «Поїхали з нами», дані Всесвітньої туристичної організації та ресурси мережі Інтернет.

Структура роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний текст роботи становить 93 сторінки. В роботі налічується 25 рисунків, 12 таблиць, 2 додатки. Список використаних джерел становить 86 джерел, які розміщуються на 8 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ

1.1. Сутність спортивного туризму

Спортивний туризм має за мету спортивне удосконалення в подоланні природних перешкод. Це означає удосконалення всього комплексу знань, умінь і навичок, фізичної підготовленості, необхідних для безпечного пересування людини місцевістю. Для реалізації спортивної мети здійснюють подорожі, насичені природними перешкодами, що дає змогу класифікувати їх як спортивні походи.

Спортивний туризм на сучасному етапі розвивається двома напрямками: маршрутний туризм (проходження маршрутів туристсько- спортивних походів) та змагальний туризм (підготовка та участь у змаганнях із техніки спортивного туризму).

В історії розвитку спортивного туризму в Україні ці два напрямки завжди були нероздільними. Але якщо походи були основною формою туристсько-спортивної діяльності і давно запроваджені у спортивну класифікацію (уперше 1949 року), то туристські змагання і зльоти мали характер допоміжний, другорядний. Нерідко вони використовувалися для перевірки готовності туристських груп перед виходом на категорійні маршрути [1].

Різні форми туризму мають характерні ознаки. До таких ознак належить рівень доступності й соціальної значущості туризму, місце занять туризмом, організаційні основи туризму, туристична програма, фізичне навантаження на туристичному маршруті, сезонність туристичних маршрутів, склад учасників.

В останні роки й в Україні почали приділяти більше уваги розвитку туризму. Спортивний туризм є невід'ємним напрямком загальнодержавної системи фізичної культури і спорту, він спрямовується на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини

шляхом її залучення до участі у спортивних походах різної складності та змаганнях з техніки спортивного туризму [1].

Спортивний туризм виконує різноманітні спортивні, оздоровчі, рекреаційні, пізнавальні, виховні, економічні та інші функції, але через низку чинників рівень їх реалізації не відповідає потенційним можливостям туристсько-спортивного руху в Україні.

Характерні ознаки спортивного туризму (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Характерні ознаки спортивного туризму

Джерело: складено автором на основі [63, с. 12]

З погляду А. Ю. Корольова «основним змістом спортивного туризму є подолання природних перешкод природного характеру». Як приклад перешкод природного характеру можна навести: лід, сніг, водні перепони, перешкоди макро- та мікрорельєфу місцевості. «Крім природних перешкод природного ландшафту та складнощів кліматичного характеру можуть мати місце труднощі іншого плану, наприклад, просторові характеристики (ненаселеність) та деякі інші» [59].

Варто відзначити, що спортивний туризм - це комплексне явище, яке включає різні види туризму. Класифікація спортивного туризму здійснюється за різними критеріями та ознаками. Так, відповідно до видів пересування спортивний туризм поділяється на рис. 1.1.

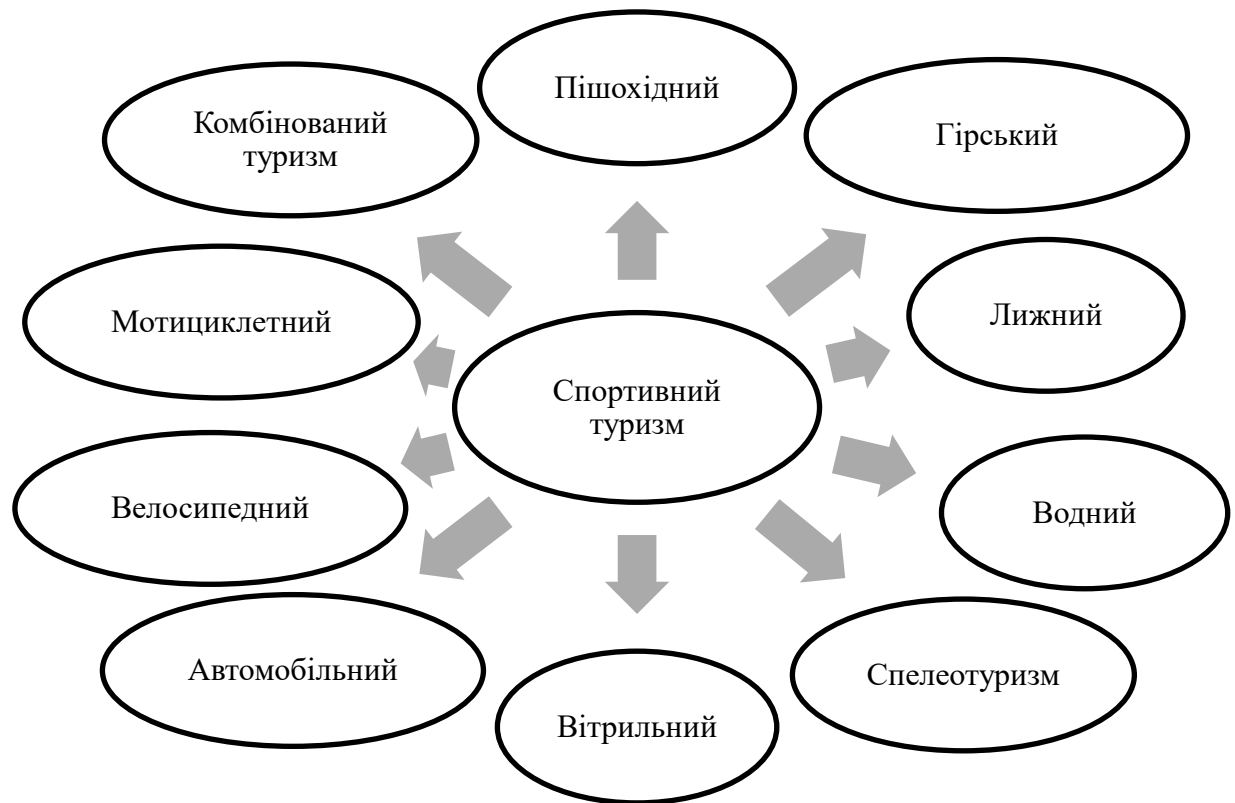

Рис. 1.1. Види спортивного туризму

Джерело: складено автором на основі [59]

Відповідно до зростаючої протяжності, тривалості та технічної складності спортивні походи поділяються на походи I, II, III, IV, V і VI категорії складності.

Залежно від труднощів, району походу, автономності, новизни та ряду інших його факторів, характерних для різних видів спортивного туризму, за зростаючою складністю походи поділяються на:

- походи вихідного дня;
- походи 1-3 ступеня складності - у дитячо-юнацькому туризмі;
- категорійні походи.

У різних видах туризму кількість категорій складності різна: у пішохідному, гірському, водному, лижному, велосипедному та спелео-туризмі – шість категорій складності (к.с.); в автомо- та вітрильному туризмі – п'ять; у кінному – три [59].

Деякі автори зазначають, що у спортивний туризм входить спортивна діяльність, а саме: водний туризм, зимовий спорт, мисливство та рибальство та гольф. Вони зазначають, що водний туризм сьогодні перебуває на підйомі, зумовленому розвитком засобів пересування. Наприклад, використання різноманітних суден (під вітрилом або з мотором). При цьому основною інфраструктурою цього виду є спортивний порт. Порт складається з наступних зон:

- морська;
- зона технічного забезпечення: суднові верфі, заправлення паливом;
- додаткове обслуговування: ресторани, магазини, дискотеки.

Зимовий спорт поділяється на альпійські лижі, гірські лижі, катання на санях і т.д. Здебільшого інфраструктуру становлять гірські зимові станції. Що стосується полювання та рибальства, то ця діяльність на відміну від інших є регламентованою та здійснюється відповідно до певних правил. Наприклад, для її здійснення потрібна ліцензія або дозвіл.

Крім традиційних видів спортивного туризму, нещодавно запроваджено новий вид - рівнинний туризм. Це природно орієнтований туризм на рівнині.

Сутність спортивного туризму полягає також і в тому, що в даному виді туризму проявляється не просто активна рухова діяльність, а поєднання фізичних та вольових якостей учасника спортивного туру. Спортивний туризм

передбачає самотійне подолання великих географічних відстаней та складних перешкод.

У зв'язку з цим цей вид спорту потребує хорошої фізичної підготовки. Також турист повинен мати витривалість та різні професійні навички. Спортивний туризм - це комплексний (змішаний) вид спорту типу багатоборства, але підвищеної довжини та тривалості [59].

У багатьох випадках спортивний туризм це екстремальний вид подорожей.

Основними споживачами спортивного туризму є група, що складається зі звичайних людей (непрофесійних спортсменів), які вважають за краще під час подорожі займатися вибраним видом спорту. Варто сказати, що організацією походів для непрофесійних спортсменів, спортсменів-походників можуть здійснювати як туристичні фірми, професійні туристичні організації, і самі учасники походів.

У зв'язку з тим, що спортивний туризм є досить різноманітним і складним (у плані його різноманітності), існують певні особливості спортивного туризму, які варто відзначити.

Однією з основних особливостей спортивного туризму є наявність природно-рекреаційних умов з організацією спортивних турів. Так, для гірськолижного туризму потрібна наявність гір із відповідними схилами різної складності; для рафтингу - наявність гірських річок з важкопрохідними, але цікавими ділянками, з наявністю нескладних перешкод, можливість зручного закидання та зняття з маршруту тощо [59].

З вищеописаною особливістю пов'язана така особливість, яка у тому, що спортивний туризм дуже «географічний», тобто, характеризується великим просторовим охопленням та просторовим змістом, маршрутною технологією, залежністю програми подорожі від найрізноманітніших географічних чинників.

Третьою важливою особливістю є наявність масштабної матеріальної бази. Матеріальна база включає різного роду об'єкти інфраструктури. Наприклад, готелі, транспорт, пункти прокату спортивного обладнання, зони

обслуговування: роздягальні, технічні служби; наявність спеціальних споруд: поля, корти, басейни, ковзанки тощо.

Найчастіше при організації спортивного туру обов'язковою є наявність медичних пунктів. Крім того, потрібна і зона додаткового обслуговування, що включає об'єкти проживання, харчування, магазини, дискотеки і т.д. Варто відзначити і такий аспект як наявність екскурсійної програми. Можливе поєднання екскурсійно-пізнавальних та спортивних програм. Скажімо, велотур із зупинками для огляду визначних пам'яток.

Ще однією особливістю організації спортивних турів є наявність кваліфікованих та досвідчених інструкторів з відповідного виду спорту, майстрів та кандидатів у майстри спорту для роботи з туристами [59].

Інструктори повинні знати правила безпеки та вміти надавати першу допомогу. Туристи при обслуговуванні розбиваються на групи досвідчених, менш досвідчених і спортсменів-початківців, з кожної з груп займається окремий інструктор.

П'ята особливість обумовлена комплексністю спортивного туризму. Спортивний туризм на відміну від більшості інших видів спорту має більший зміст: «розширення кругозору мандрівника при знайомстві з новими місцями та людьми, вплив на нього різноманітної природи, активна взаємодія колективу людей у боротьбі з труднощами та власними вадами, автономні дії групи у малоосвоєних та ненаселених районах, виховання самостійності, ініціативи, рішучості та самовладання при несподіваних збігах обставин».

Також варто відзначити і таку особливість спортивного туризму, як його класифікація за складністю. У звичайних турпоходах такого нема. Часто поділ походів за складністю пов'язаний з наявністю та різноманітністю будь-яких перешкод, наприклад, гірських вершин та перевалів, переходів річок, завалів тощо.

Головна мета спортивного туризму полягає у його сприянні розвитку масовості фізкультурного руху в країні. При цьому спортивний туризм за

своїми цілями може мати спортивну, пізнавальну, навчальну, дослідницьку, екологічну спрямованість та їх поєднання.

Підсумовуючи можна сказати, спортивний туризм - вид спорту з подолання протяжного відрізка земної поверхні, званим маршрутом. Сутність спортивного туризму у тому, що у цьому виді туризму проявляється не просто активна рухова діяльність, а поєднання фізичних і вольових якостей учасника спортивного туру.

Спортивний туризм - це комплексне явище, яке включає різні види туризму. Класифікація спортивного туризму здійснюється за різними критеріями та ознаками.

Різновидів спортивного туризму безліч.

Особливості спортивного туризму: наявність природно-рекреаційних умов організації спортивних турів; наявність масштабної матеріальної бази; наявність кваліфікованих та досвідчених інструкторів з відповідного виду спорту, майстрів та кандидатів у майстри спорту для роботи з туристами; географічність; комплексність; класифікація за складністю.

У цілому нині, з безлічі трактувань і термінів, спортивний туризм має важливі особливості, вивчення яких дозволяє цілісніше підходитимемо організаційним питанням та її практичній частині.

1.2. Класифікація та характеристика видів спортивного туризму

На сьогодні не існує єдиної загальноприйнятої класифікації спортивного туризму. В науковій літературі зустрічаються різні класифікації групування видів спортивного туризму, які базуються на різних критеріях.

Найбільш розповсюдженою є класифікація за основним видом діяльності (рис. 1.2).

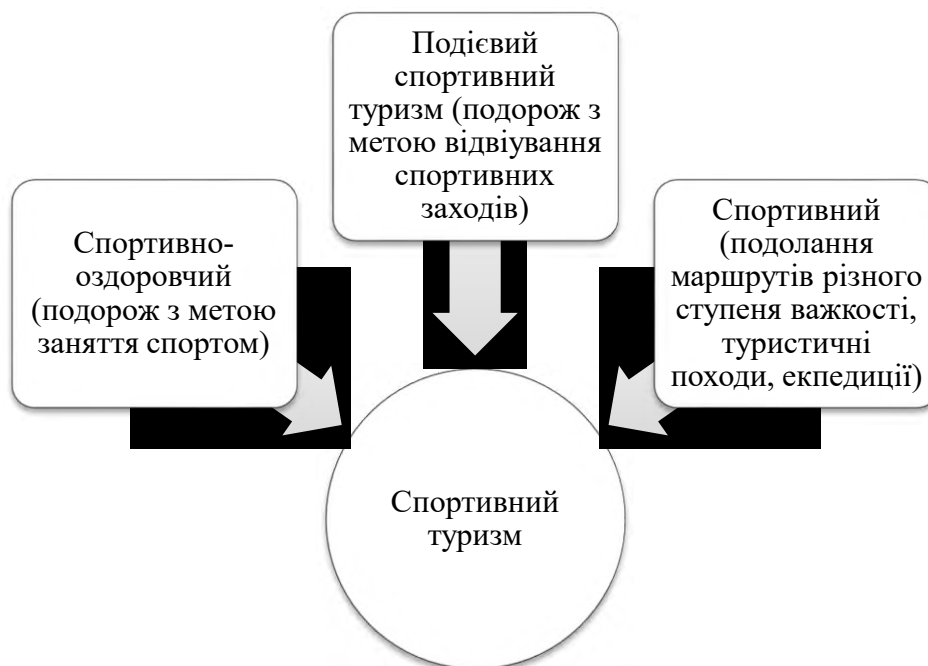

Рис. 1.2. Класифікація спортивного туризму за видом діяльності

Джерело: складено автором на основі [63, с. 22]

Отже, за видом діяльності спортивний туризм поділяють на: спортивно-оздоровчий туризм, подієвий спортивний туризм та спортивний туризм.

Кожний із видів спортивного туризму має свої характерні особливості. Видів спортивного туризму належать: пішохідний, лижний, гірський, водний, велосипедний, автомобільний, мотоциклетний, вітрильний та спелеологічний.

Можливі також комбіновані туристські спортивні заходи – туристські спортивні заходи (змагання, походи, дистанції), у яких окремі ділянки маршрутів, дистанції або етапи належать до різних видів спортивного туризму.

Розглянемо детальніше характеристику цих видів спортивного туризму.

Пішохідний і гірський туризм. Ці два види туризму мають більше спільного, ніж відмінного. Це і спосіб пересування – пішки, і спільні технічні способи подолання складного рельєфу, водних перешкод тощо. Відмінність є в тому, що пішохідні походи здійснюються у всіх районах, а гірські – тільки у високогірних. Однак ця головна відмінність – лише для походів I – III категорій складності, оскільки пішохідні маршрути вищих категорій складності часто здійснюються, крім лісових і пустельних місцевостей, і гірськими районами,

хоча якісні відмінності (такі, як наприклад, технічна складність подолання перевалів) зберігаються. Так, гірський маршрут І к.с. повинен містити щонайменше два перевали 1А категорії альпіністської складності, що потребує певних навичок техніки руху і страхування [63, с. 60].

До найпростіших перешкод, характерних для пішохідних походів у рівнинних районах, належить схили пагорбів, ярів, балок, ділянки густого лісу, незакріплених пісків, болота, струмки, річки.

У невисоких і середньої висоти гірських районах до цих перешкод додаються ділянки перевалів із схилами середньої стрімкості – порослі травою, кам'яні розсипами, засніжені. Складні в цих районах і водні перешкоди, як правило, неширокі, але швидкі струмки й річки. Відповідно складнішими будуть і технічні способи влаштування переправ. Під час походів у високогірних районах до названих перешкод додаються стрімкі схили, дрібні, середні й великі осипи каміння, моренні утворення, скельні відшарування, фірнові схили, льодовики, стрімкі й холодні гірські річки та ін. Для подолання цих перешкод необхідне засвоєння низки технічних способів, навичок транспортування потерпілих, використання самострахування і зовнішнього страхування. До них належать:

- рух стрімкими схилами з відпрацюванням раціональної техніки ходьби (правильне положення ніг, опора на альпеншток);
- долаття невисоких перешкод (великого каміння, повалених стовбурів дерев);
- просування через лісові хащі, завали, буреломи;
- рух порослими травою, осипними, засніженими стрімкими схилами (підйом, траверс, спуск);
- просування болотами за допомогою жердини, гатями при взаємному самострахуванні;
- організація переправи через водні перешкоди (убрід при самострахуванні і зовнішньому страхуванні шляхом наведення переправ – кладка, поруччя, навісна переправа);

- оволодіння способами зав'язування необхідного набору вузлів і обов'язок;
- засвоєння способів руху засніженими і зледенілими схилами із самостраховкою і самозатриманням;
- оволодіння технікою спуску й підйому по вертикалі із зовнішньою страховкою;
- рух у зв'язках по 2–4 особи при взаємному страхуванні;
- організація транспортування потерпілих на імпровізованих ношах, страхувальних поясах;
- оволодіння елементами техніки рятувальних робіт у гірських умовах та ін. [63, с. 61].

Пішохідний туризм. Це найпоширеніший вид спортивного туризму. Маршрут може проходити через ліси, гори та степи. Для його підкорення не потрібні спеціальні навички, тільки спорядження: намети, рюкзаки та палиці для скандинавської ходьби.

При цьому необхідно підготуватися до непередбачених ситуацій та екстремальних умов, тому із собою варто взяти аптечку, дощовики та теплий одяг.

Від довжини маршруту залежить міра складності. Похід для новачків може тривати лише кілька днів, а для професіоналів - до півтора місяця.

У пішохідному спортивному туризмі виділяють три підкласи:

1. Трекінг - передбачає багатоденний похід гірською місцевістю. Причому спортсмени не завжди йдуть прокладеними стежками, а іноді згортають з них. Але для трекінгу важливо дотримуватись одного маршруту, пересуваючись від однієї конкретної точки до іншої.

2. Хайкінг - це хороший варіант для новачків, оскільки вони проходять маршрут чітко позначеними стежками. Іноді інструктори ставлять завдання - укластися у певний час. Це необхідно для розвитку витривалості, щоб надалі ускладнювати маршрут.

Зазвичай похід не займає більше двох днів, тому хайкінг найчастіше називають мандрівкою вихідного дня.

3. Бекпекінг - у цьому випадку учасники не мають чіткого маршруту. Вони можуть міняти його під час походу. При цьому спортсмени мають бути готовими до непередбачених обставин [73].

Гірський туризм. Категорія складності маршрутів визначається набором перевалів і вершин певних категорій складності. Поняття «перевал» у гірському туризмі розуміють як місце перетинання хребта або його відрога з однієї долини в іншу. Перевальна точка може не збігатися з найнижчою точкою вододілу. У спортивному туризмі прийняті шість напівкатегорій складності перевалів – від 1А до 3Б. Перевали простіші, ніж 1А к. с., називаються некатегорійними (н/к).

Категорія складності перевалів, залежно від умов (пори року, сніжно-льодової обстановки тощо), може змінюватися на напів-категорію. Такі перевали відзначено в переліку знаком*. При заліку походу ці перевали повинні бути класифіковані однозначно (наприклад, 2А або 2Б, але не 2А*). Знак * біля перевалу 3Б означає, що для його подолання учасники групи (її керівник) повинні мати досвід проходження (керівництва проходженням) перевалів 3Б.

Послідовне проходження двох і більше перевалів розглядається як перевальне зв'язування й зараховується як один перевал, якщо значна за довжиною частина спуску в долину з одного з них та підйому на наступний перевал скорочується [63, с. 62-63].

У гірські походи можуть включатися сходження на вершини й траверси хребтів, які повинні логічно вписуватися в нитку маршруту. У зв'язку з розходженнями в підходах до оцінювання гірського рельєфу в спортивному туризмі й альпінізмі, категорія складності сходження або траверса, що не є елементом проходження перевалу, повинна оцінюватися МКК на підставі «Переліку класифікованих вершин» або викладеної в ньому методики експертного оцінювання. Категорія складності сходження або траверса не повинна перевищувати складності перевалу, що визначає категорію складності

походу При визначенні категорії складності вперше пройдених перевалів рекомендується користуватися Спеціальною «Таблицею оцінювання складності перевалів» [63, с. 64].

Команда має подолати маршрут, що проходить гірською місцевістю з перепадом висот. Іноді від учасників потрібні додаткові навички: наприклад, для переходу через ущелину і навіть сплаву гірськими річками.

Фізична підготовка членів команди має відповідати складності маршруту. Крім того, від особливостей пересування залежить вибір комплексу спорядження та одягу.

Сходження на гору поділяють на етапи. Під час кожного перевалу влаштовують відпочинок. Поруч із місцем стоянки обов'язково мають бути джерела питної води та ділянка для встановлення наметів.

При плануванні весняного походу важливо враховувати, що у горах будь-якої миті може статися схід снігу. Тому на цей сезон інструктор та команда мають обрати найбезпечніший маршрут [59].

Лижний туризм. Змагання з лижного туризму полягають у проходженні на лижах дистанції з подоланням ділянок пересіченої місцевості та виконанні спеціальних завдань.

Змагання можуть бути командними, особисто-командними та особистими.

Змагання з лижного туризму проводяться з таких видів:

- «Лижний маршрут» (командне, особисте);
- «Смуга перешкод» (командне, естафета, особисте);
- «Рятувально-транспортувальні роботи»;
- «Спеціальні завдання» [63, с. 76].

Назва цього виду спортивного туризму свідчить про те, що під час походу туристи пересуваються на лижах.

Лижні походи проводяться в зимовий період при наявності стійкого снігового покриву й температурі нижче ніж 0°C. Необхідною умовою для участі в зимових подорожах є здатність витримувати холод, в умовах постійно

низьких температур не втрачати робочої форми і, що не менш важливо, психічної рівноваги [63, с. 77].

Такі головні вимоги до туриста-лижника. Будь-який зимовий похід – це не тільки досягнення певних спортивних результатів, а й постійне подолання несприятливого впливу природного середовища.

Більшість мандрівників-полярників і досвідчених туристів у своїх спогадах підкреслюють найголовнішу небезпеку зимових походів – холод. Його вплив виявляється у виникненні м'язової слабкості, фізичному нездужанні, а також у негативних психічних проявах – апатії, дратівливості тощо.

Ще одна складність, характерна для лижного туризму, – необхідність перенесення великих вантажів. Вага рюкзака туриста-лижника на 15–20% перевищує вагу багажу туриста, який подорожує влітку. Причина – потреба в теплих речах, запасному одязі, спеціальному спорядженні, більшому запасі продуктів харчування [63, с.79].

Одяг повинен бути функціональним, міцним, легким, морозо- і вітростійким, краще пуховим або вовняним.

Лижі повинні бути надійними, міцними, зручними в маневруванні. Перевагу слід віддати туристським модифікаціям, хоча іноді використовуються й мисливські лижі. Кріплення для лиж – напів-жорстке, палиці бажано мати конусні дюралеві з надійними кільцями і гострими штирями.

У категорійних походах часто використовуються вітрозахисні маски на обличчя. Кращі маски – вовняні, сплетені разом з лижною шапочкою.

Групове спорядження для лижних походів також слід ретельно добирати. Для ночівлі в польових умовах використовуються переважно багатомісні утеплені намети й багатомісні або секційні спальні мішки. Для обігріву в нічний час використовуються збірні або складні металеві печі, що виготовляються з легких термостійких металів.

Крім достатньої кількості добре загострених сокир, у зимових походах слід мати туристську пилку. Ремонтний набір має бути пристосованим для

виконання різного роду ремонтних робіт – від шиття до лагодження лижного спорядження [63, с. 80].

Невелика тривалість світлового дня, сніг і низька температура не дозволяють швидко приготувати гарячий обід, тому туристи-лижники, як правило, переходять на дворазове гаряче харчування (повноцінні сніданок і вечеря) з сухим калорійним обідом (бажано забезпечити себе надійними термосами для гарячих напоїв).

Турист-лижник повинен володіти специфічними способами, руху як на лижах, так і без них, тобто технікою лижного ходу при пересуванні з рюкзаком, підйому, спуску, повороту, гальмуванню на лижах, руху без лиж засніженими скельними, льодовими схилами з самостраховкою, подолання водних перешкод у зимовий період.

Турист-лижник повинен уміти:

- долати перешкоди на лижах (ями, переправи тощо);
- долати важкопрохідні лісові хащі з завалами, буреломами та ін.;
- організовувати транспортування потерпілих із використанням підручних засобів [63, с. 81].

Водний туризм. Це дуже привабливий вид туризму. Серед водоймищ, якими подорожують туристи – бурхливі гірські і спокійні рівнинні річки, озера й моря. Різноманітні плавучі засоби – дерев'яні і пластмасові човни, надувні човни розбірні байдарки, катамарани, плоти на надувних елементах тощо. Основні вимоги до туристських суден – легкість, надійність, транспортабельність, місткість, запас плавучості, маневреність.

На рівнинних річках із повільною течією, озерах, водосховищах, у прибережній морській зоні доцільніше використовувати веслові човни, туристські байдарки, каное, тобто судна, що забезпечують необхідну швидкість руху за допомогою активного веслування (здебільшого у спортивних походах до III категорії складності). Надувні човни, катамарани, плоти використовуються частіше на річках передгір'їв і гірських річках, де швидкість течії перевищує 1,5 м/с [63, с. 82].

На цих суднах веслування застосовується в основному як засіб керування і маневрування, а швидкість руху забезпечується течією.

Крім стандартного набору особистого і групового спорядження, турист-водник має бути забезпечений індивідуальними рятувальними засобами (корковим поясом, рятувальним жилетом тощо). На річках із швидкою течією необхідно мати «мокре» взуття для посадки й висадки у воду. Голова повинна бути захищена шоломом (типу хокейного) на випадок падіння на слизьке каміння. Замість рюкзаків туристи-водники часто використовують циліндричні мішки, що виготовляються з водостійкого матеріалу. Вони зручні в пакуванні й легко піддаються рівномірному розміщенню й закріпленню в човні. Весь багаж має бути захищений від води [63, с. 83].

Ремонтний набір, передусім, повинен призначатися для ремонту плавучих засобів.

Перешкоди на водних маршрутах можуть мати як природне, так і штучне походження. Основні природні перешкоди – мілини, переكاتи, хвилі у відкритих водоймах, бистрини, топляки, зарості, завали, кам'янисті переكاتи, пороги, «притиски» тощо. До штучних перешкод належать мости, кладки, паромні переправи, греблі, деякі риболовецькі споруди (заколи, загати та ін.). Для їх подолання необхідно мати відповідну технічну підготовку. Складні перешкоди потребують попередньої розвідки, а дуже складні й небезпечні (складні пороги, водоспади, завали, греблі, шлюзи) слід обходити берегом. Не підпливаючи близько до таких перешкод, необхідно пристати до берега й обстежити шлях, яким можна перенести чи перетягти судно [63, с. 84].

Техніка веслування туриста-водника обов'язково повинна містити такі способи:

- посадка на плавзасоби з берега;
- посадка на плавзасоби з води;
- відчалювання і причалювання до берега з розворотом на 180°;
- керування й маневрування в русі за течією і проти неї;
- долаття перешкод;

- проведення рятувальних робіт на воді [63, с. 85].

Для успішного безаварійного подолання водного маршруту туристи повинні знати основні гідрологічні характеристики й динаміку водних об'єктів.

При плаванні судноплавними водоймами треба знати основні правила судноплавства, орієнтуватися в берегових і плавучих знаках, сигналах.

Велосипедний туризм (велотуризм). Цей вид туризму привабливий, передусім, завдяки своїй високій мобільності. Відстань, яку здатна подолати група за один день, може досягти 100–150 км.

Велотуризм має певні переваги порівняно з пішохідним туризмом: швидкість руху в ньому в кілька разів вища, отже, за один похід можна побачити більше цікавих місць. Велосипед проїде майже скрізь, де пройде пішохід, а там, де проїхати неможливо, велосипед можна провести або перенести на руках. Тому не дивно, що географія велотуризму майже збігається з географією пішохідного туризму [63, с. 88].

З усіх сучасних типів велосипедів найпридатнішими для туризму є спортивно-туристські й гірські велосипеди. Дорожні велосипеди можуть використовуватися для одноденних і не категорійних походів на рівнинній місцевості.

Спортивно-туристські велосипеди повинні відповідати спеціальним вимогам: мати невелику вагу, бути міцними й надійними в експлуатації, мати обов'язковий набір передач із значним діапазоном передатного числа (співвідношення кількості зубців на ведучій шестерні з числом зубців на шестерні заднього колеса). Оскільки зусилля велотуриста спрямовуються на подолання підйомів, особливого значення набуває збільшення кількості передач. Велосипед потрібно добре підготувати до тривалої подорожі: перевірити й відрегулювати всі вузли, визначити оптимальну висоту керма, перевірити зручність сидла. Велосипед додатково оснащується надійними переднім і заднім багажниками.

Деякі речі можуть закріплюватися на рамі або на стояках (ремонтний набір, аптечка, фляга для води тощо) [63, с. 89].

При вантаженні багажу треба мати на увазі, що наявність переднього багажника вирівнює навантаження на колеса й підвищує загальну стійкість велосипеда. Оптимальна вага вантажу в передньому багажнику не повинна перевищувати 20 % від усього багажу. Основний вантаж розміщується у спеціальному велорюкзаку, надійно припасованому до заднього багажника.

В особистому спорядженні велотуриста, на доповнення до стандартного туристського набору, обов'язково повинні бути велотруси (вовняні і бавовняні), взуття з жорсткою передньою частиною підошви (велотуфлі, кросівки), спеціальні велосорочки (із задніми кишенями), індивідуальний плащ-накидка, захисний шолом (спеціальний велосипедний або пластмасовий хокейного типу).

У груповому спорядженні особливе місце займають ремонтний набір (призначений для ремонту велосипедів), аптечка (з великою кількістю засобів для дезінфікації і перев'язного матеріалу). Необхідно передбачити також тент для накриття велосипедів на ніч і на випадок дощу [63, с. 90].

До початку подорожі повинна бути розроблена чітка системасигналізації (найкраще за допомогою свистка). Усі члени групи повинні засвоїти роль керівника, що полягає в умінні підтримувати рівномірне пересування групи, коригуванні темпу руху, залежно від робочого стану групи, не гальмувати зненацька без попередження, своєчасно сигналізувати про дорожні перешкоди, зупиняти рух групи й рушати за сигналом.

Учасники походу повинні чітко наслідувати маневри керівника, зберігати необхідну дистанцію, сигналізувати про виникнення небезпеки. Кожен з учасників повинен знати правила дорожнього руху. Контроль за технічним станом велосипедів має проводитися щоденно [63, с. 90].

Спелеотуризм – різновид спортивного туризму, зміст якого полягає в подорожах природними підземними порожнинами (печерами) та з подоланням у них різних перешкод (сифони, колодязі) та використанням різного спеціального спорядження (акваланги, карабіни, мотузки, гаки, індивідуальні страхувальні системи та ін.).

Спелеотуризм має багато спільного з альпінізмом.

Для отримання розряду із спелеотуризму необхідно пройти кілька печер. Особливості спелеотуризму:

- складність маршрутів, обумовлена великою різноманітністю рельєфу печер (колодязі, завали, вузькі проходи, підземні річки і т. д.);
- висока відносна вологість повітря при низькій температурі;
- відсутність природного освітлення;
- високий ступінь автономності в процесі експедиції (якщо є глибокі підземні табори) [63, с. 91].

Особливі вимоги ставляться до етики спелеотуристів, їх поведінки в печерах, ставлення до природи під землею. Це пов'язано з крайньою крихкістю об'єкту їх інтересу – печери, її екосистеми, різного роду натічних утворень, мінеральних і крижаних кристалів.

Спелеотуризм – технічно складний вид туризму. Його складність полягає у проходженні непростих за рельєфом маршрутів в умовах відсутності природного світла, високої відносної вологості та невисокої температури повітря. Усе це вимагає від спелеотуриста ретельної підготовки до походу, а також сили, витривалості, спритності, вправності у використанні засобів життєзабезпечення під землею та засобів страхування, стійких навичок у подоланні відповідних природних перешкод.

Природні перешкоди в горизонтальних та вертикальних печерах обумовили і специфіку розвитку спелеотуризму. Відвідування вертикальних печер вимагає відповідної технічної, фізичної підготовки, спеціального спорядження, специфічної тактики проходження печери. Проходження горизонтальних печер є простішим і доступнішим, як правило, не вимагає альпіністського спорядження і відповідних технічних навичок [63, с. 92].

Після того, як встановлено мету походу й визначено склад туристичної групи, настає черговий етап підготовки – вибір і розроблення маршруту. Для виконання цієї роботи можна скористатися спеціальними путівниками, які мають довідки щодо рекомендованих маршрутів.

Розробку та реалізацію спортивних турів здійснюють за трьома основним етапами, які подані на рис. 1.3.

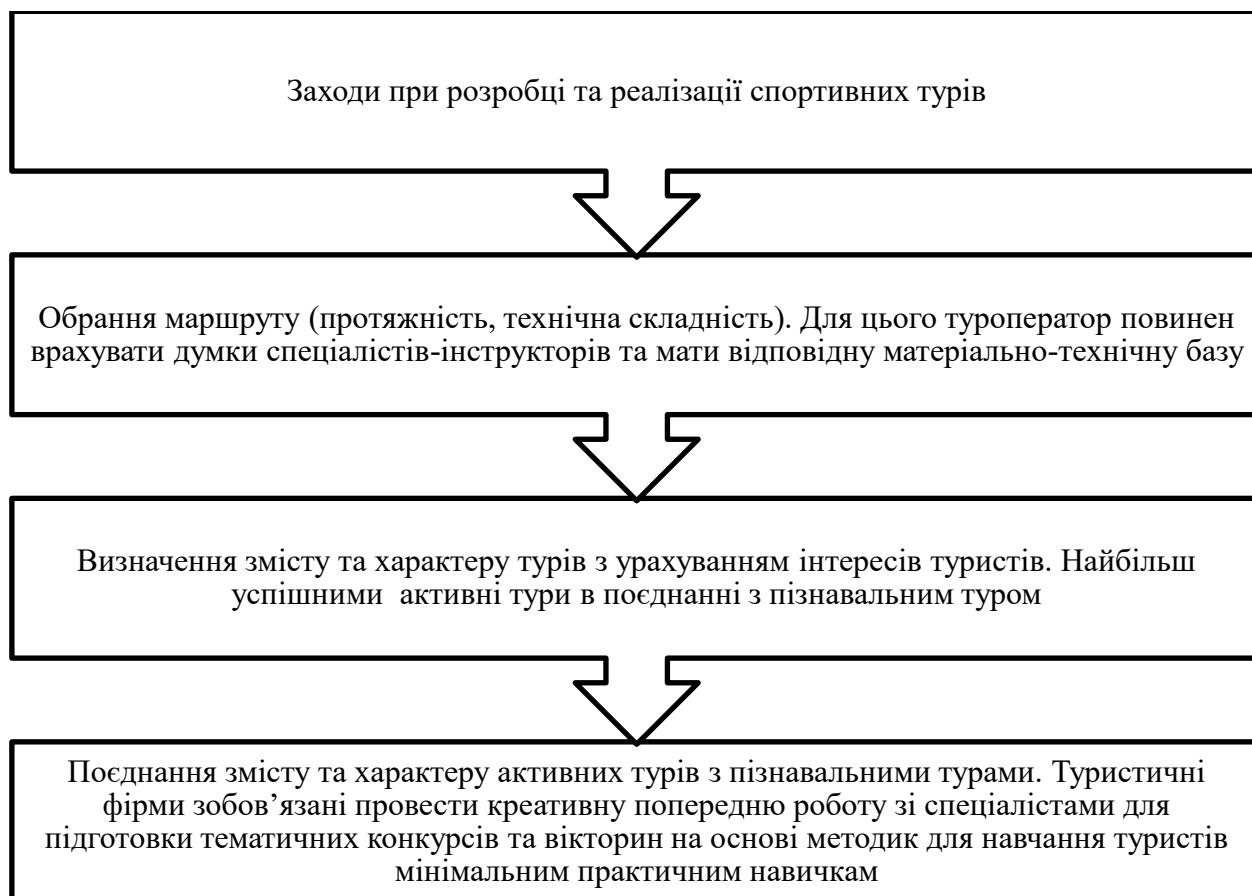

Рис. 1.3. Основні заходи при розробці та реалізації спортивних турів

Джерело: складено автором на основі [63, с. 102]

Побудова маршруту залежить від специфіки походу й конкретних умов місцевості. Він може бути лінійним (наскрізним), лінійно-радіальним – коли плануються екскурсії в бік від основного шляху, кільцевим – коли повертаються на початок походу. Плануючи маршрут, група повинна враховувати поступове зростання кілометражу та складності природних перешкод у другій третині подорожі, оскільки вага рюкзаків ще велика, а учасники походу ще не адаптувалися до навантажень. На цю частину маршруту бажано залишати найскладніші ділянки.

У підсумку, можна сказати, що не існує єдиної класифікації спортивного туризму, проте визначають його класичні види серед яких: пішохідний, гірський, лижний, спелеотуризм, вело туризм, водний туризм.

1.3. Розвиток спортивного туризму в Європі

Досліджуючи розвиток спортивного туризму в світі визначено, що одним з перших відомих великих спортивних заходів в світі є Олімпійські ігри, які були започатковані греками у 776 році до н.е. Перші ігри проходили у м. Олімпія в Греції. На сьогодні, Олімпіада – це мега-подія, яка збирає тисячі учасників з багатьох країн світу та мільйони відвідувачів.

Спортивний туризм створює прибуток для країни. Цей дохід отримують кількома способами рис. 1.4.

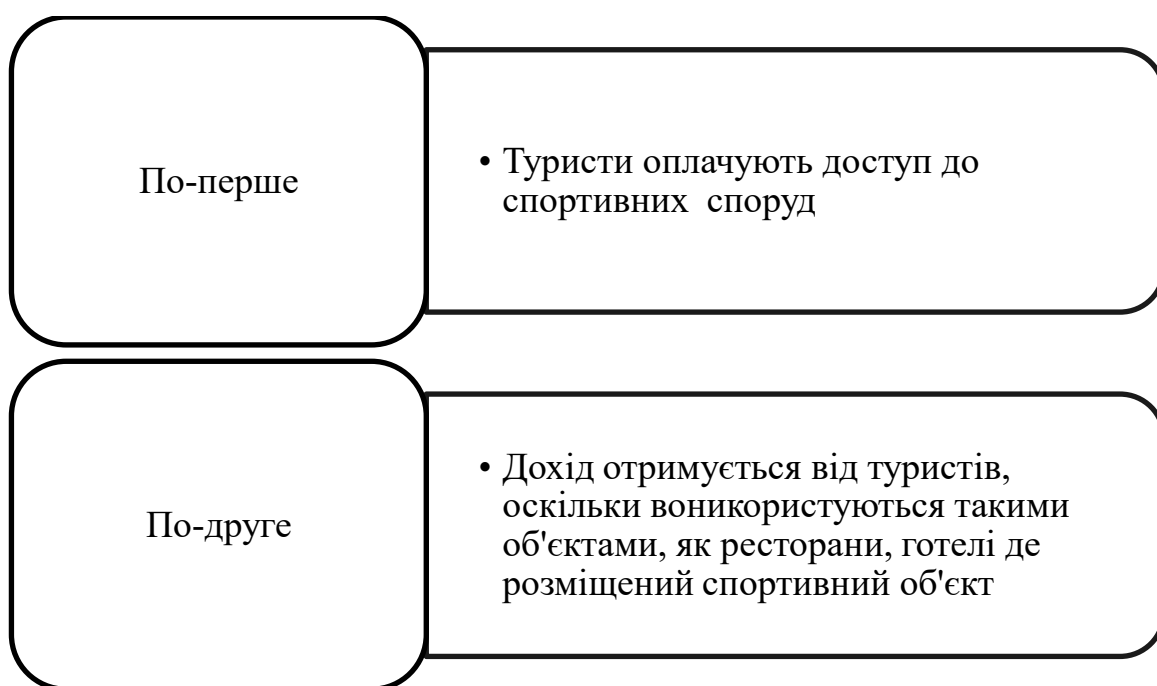

Рис. 1.4. Прибуток від спортивного туризму для країни

Джерело: складено автором на основі [12]

По-перше, туристи оплачують доступ до спортивних споруд. По-друге – дохід отримується від туристів, оскільки вони користуються такими об'єктами, як ресторани, готелі де розміщений спортивний об'єкт.

Спортивний туризм в Європі, в загальному як і багатьох регіонах світу є активним, іноді навіть екстремальним видом відпочинку. Він передбачає проходження значних дистанцій, подолання перешкод що потребують від туриста певної фізичної підготовки, хорошої форми та наявності спеціальних

вмінь. Навіть траси для спортивного туризму, на відміну від стандартних маршрутів, можливо кваліфікувати за ступенем складності.

Спортивний туризм володіє багатовіковою історією та своїми звичаями, особливим контингентом туристів зі своїм світосприйняттям і способом життя. Спортивний туризм в Європі включає в себе наступні напрямки:

- Альпінізм;
- Гірський туризм;
- Водний;
- Пішохідний;
- Автотуризм;
- Вело туризм;
- Лижний туризм [56].

Частіше за все практикують комбіновані види подорожей. Такий вид туризму має особливу назву - туристичне багатоборство.

Спортивний туризм вважається груповим видом відпочинку. Тут зазвичай формують команди по 5-10 чоловік для подолання перешкод. Такі туристи в результаті проходження довгих відстаней або дистанцій с певними ускладненнями можуть отримати спортивний розряд (від юнацького до МСМК).

Ще кілька десятиліть тому не можна було говорити про сформування напрямку туризму в географії, тим паче спортивного туризму. Раніше поїздки, наприклад з метою катання на лижах, не носили такого масового характеру, та й оснащення гірськолижних центрів залишало бажати кращого, це стосується й інших видів спортивного туризму.

На сучасному етапі спортивний туризм в Європі розвинений на достатньому рівні. Одним із центрів спортивного туризму вважаються європейські Альпи, які приваблюють поціновувачів альпінізму та гірського туризму з усього світу. Тут знаходяться багаточисленні місця для зупинок та туристичні бази для подорожуючих які на протязі усього року приїжджають з усіх куточків планети. Активно приймають туристів, які надають перевагу

гірськолижним курортам, такі Європейські країни як: Австрія, Швейцарія, Італія та Франція. Альпи являють собою популярне місце відпочинку для любителів трекінгу і альпінізму, завдячуючи розвинутій інфраструктурі і наявності більш ніж 45 вершин висотою близько 4000м. Відомими гірськолижними курортами є: «Боровец» (Болгарія), Гарміш (Німеччина), Оре (Швеція) та інші. Вітрильний спортивний відпочинок в Європі практикується у водах Середземного моря (Мальта, Гібралтар та ін.) [56].

На сьогоднішній день спортивний туризм в Європі міцно встановив свої позиції. Особливо великий інтерес для туристів на території Європи становлять гірськолижні центри, переважно в зимовий період.

Не слід забувати про такий напрямок спортивного туризму як тури вболівальників. Масові змагання в Європі проходять на постійній основі, найбільш масові з них: Олімпійські ігри, чемпіонати Європи та світу з футболу, хокею та інших видів спорту.

Прихильники спортивних змагань готові викладати значні суми щоб особисто споглядати за розвитком подій під час змагань.

Одним з найпоширеніших видів спортивного туризму в Європі є гірськолижний туризм, який є характерним видом спорту майже на всій території Європи. Також він являє собою один з найприбутковіших напрямків спортивного туризму. Також гірськолижний туризм є найпопулярнішим з видів активного відпочинку на теренах Європи тому що підходить маже для всіх верств та категорій населення.

Гірськолижний туризм уже давно став самостійним напрямком відпочинку. Як тільки погодні умови стають сприятливими, а сніжний покрив - підходящим, відкривають спекотний сезон гірськолижні курорти світу. Одним із найкращих і найпопулярніших світових місць по кількості та якості гірськолижних курортів є Європа. Давно прославлена своїми гірськолижними курортами Західна Європа і такі країни як: Швейцарія, Австрія, Італія, Норвегія, Андорра, Німеччина. Інфраструктура відпочинку тут добре розвинена. Для відпочиваючих доступні десятки спеціально оснащених трас

різної складності, добре оснащена система підйомників, комфортабельні готелі, бездоганний сервіс [56].

Даний вид туризму має багато особливостей, які значно відрізняють та виокремлюють його з поміж інших видів туризму. Перш за все, необхідно відмітити особливості розміщення при гірськолижному туризмі. Розміщення передбачено в готелях спеціального типу схожих на гірські шале, архітектурно вписаних в навколишній дизайн. Поряд з готелями обов'язково повинні розташовуватись підйомники. Готелі розташовані поблизу гірськолижних трас.

В гірськолижному туризмі велику роль в ціновому відношенні відіграють додаткові послуги : прокат спорядження, послуги інструктора, ski-pass. Особливе значення для гірськолижного туризму відіграє медичне страхування.

В Європі виділяються чотири споконвічно відомі та до нині придатні для експлуатації гірськолижні курорти (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Відомі Європейські гірськолижні райони

Район	Характеристика
1	2
Альпійський гірськолижний район	Головним не тільки у Європі, а й у всьому світі залишається Альпійський район. Його площа становить 180 тис. кв. км. Його популярність серед гірськолижників обумовлена великою протяжністю та різноманітністю трас. В районі нараховується близько 120 тис. гірськолижних трас різних видів : короткі та довгі; легкі та складні. Альпійський гірськолижний район розташований на території чотирьох країн : Франції, Австрії, Італії та Швейцарії, які являють собою лідерів на світовому ринку гірськолижного відпочинку.
Середньовисотні гори Центральної та Південно-Східної Європи	Другим район по величині це гори - Судети, Карпати та Рило-Родопи. Він отримав світове визнання завдяки таким гірським курортам міжнародного класу як : Закопане (Польща), Ясна, Штребське Плесо, Старий Смоковець і Татранська Ломниця (Словаччина), Пояна Брашов (Румунія), Боровець і Пампорово (Болгарія), Шпіндлерів Млин і Гаррахів (Чехія). Низькі ціни на обслуговування приваблюють туди велику кількість туристів.
Скандинавський	Останнім часом гірськолижний туризм динамічно розвивається у Норвегії та Фінляндії. На батьківщині гірських лиж - Норвегії, міжнародні гірськолижні курорти знаходяться на півдні країни. У Фінляндії нараховується близько 140 лижних курортів. Найбільші з них розташовані на півночі країни в Лапландії. У Швеції основні гірськолижні курорти розташовані в центрі та на півночі країни. Особливо відомими є курорти Оре і Селен.

1	2
Піренейський	Цей район досить молодий та не до кінця сформований. До нього відносяться зимові курорти Іспанії та Андорри. Історія гірських лиж в Іспанії бере свій початок в 1940-хх. рр. із побудови комплексів Ла-Молена Валь-де-Нурія в Піренеях. На даний момент працює близько 30 гірськолижних станцій, в шести областях країни. Найбільш відомими зонами катання залишаються Піренеї та С'єра-Невада - найпівденніший центр на карті гірськолижної Європи. В Андоррі нараховується п'ять зон катання з сучасною туристичною інфраструктурою, з хорошою якістю трас та високою технічною оснащеністю.

Джерело: складено автором на основі [67]

Таким чином кліматичні умови та рельєф Європи сприяють розвитку гірськолижного туризму. В регіоні сформувались чотири райони гірськолижного туризму - Альпійський, Скандинавський, Піренейський та середньовисотні Судети та Карпати. Усі вони оснащені новітніми технологіями, комфортабельними готелями та досконалою інфраструктурою що й робить їх привабливими для туристів та шукачів екстремальних відчуттів, чи просто активного відпочинку.

Одним з найпоширеніших видів спортивного туризму в Європі є альпінізм. Альпінізм - вид спорту, що основною метою ставить сходження на природні та штучні скелі та стіни, зокрема на гірські вершини. Історія альпінізму. Альпінізм виник у кінці XVIII століття у Франції. Його початком вважається підкорення 8 серпня 1786 р. вищої точки Альп - Монблану, Мішелем-Габріелем Паккардом і Жаком Бальма. Подальша історія альпінізму складається з підкорення все більш і більш високих вершин в різних гірських районах світу [2].

У 1799 році Олександр Гумбольдт досяг висоти 5800 метрів при сходженні на вулкан Чімборасо в Південній Америці. У 1809 на Монблан зійшла перша жінка - Марі Рай.

Спроби підкорити найвищу гору планети, Еверест (8844 м), були ще на початку XX століття. У 1923 році британська експедиція досягла висоти 8530 м.

У цій експедиції двоє альпіністів - Джордж Меллорі і Ендрю Ірвайн - пропали. Вершина гори Еверест була досягнута в 1953 р. Емундом Хіларі (Edmund Hillary) і Норгеем Тенцингом (Tenzing Norgay). Через рік, в 1954 була скорена друга по висоті вершина світу К2 [2].

На сучасному етапі альпінізм, як і гірськолижний туризм стрімко розвивається на теренах Європи. На відміну від гірськолижного, даний вид туризму популярний не серед усіх верст населення. Заняття альпінізмом потребують від людини витримки, хоробрості та хороших фізичних даних. На заняття альпінізмом потрібно витратити значно більше коштів ніж на лижний відпочинок. Також існують певні вікові обмеження, які значно скорочують кількість альпіністів.

Але не зважаючи на усі вище перераховані не надто сприятливі фактори альпінізм все ж розвивається та набирає обертів і популярності серед шукачів екстриму та молоді. Як і гірськолижний туризм, альпінізм практикується на багатьох європейських курортах, таких як : Куршевель, Шамоні, Ле-дез-Альп, Валь-Торенс, Ла-Плань, Меребель, Тіроль, Крон-Плац, Валь-ди-Фасса, Араба, та в багатьох не офіційних місцях, адже альпіністи на відміну від лижників можуть обирати будь-яку частину гірського хребту або підніжжя гір задля занять альпінізмом, а от лижникам в більшості, потрібні спеціально обладнані траси.

Автомобільний туризм - один із видів спортивного туризму, який користується великою популярністю в країнах Європи та й загалом у світі. Цьому сприяють певні особливості характерні для даного виду спортивного туризму.

Особливості автомобільного туризму:

- Абсолютна свобода дій - Ви не прив'язані до часу, готелю або групи туристів, тому можете змінити свій автомобільний маршрут прямо в дорозі;
- Багато вільного місця для багажу - беріть з собою в автоподорож все, що поміститься у багажник автомобіля, будь то особисті речі або сувеніри;

- Комфорт - для автомобільного туризму не потрібний трансфер, потяг, готель, автобус, літак, а тільки Ваш автомобіль;
- Пізнавальність - подорожуйте на авто тільки по тих містах і країнах, які для Вас цікаві, адже Ви не прив'язані до туристичного маршруту;
- Грошове питання - подорожувати на автомобілі вигідніше не одному або удвох, а учотирьох.

Переваги автомобільного туризму полягають в тому, що подорожуючий сам обирає швидкість та маршрут вирішуючи які зупинки будуть доцільними, які місця і за який проміжок часу варто відвідати. Ну і звичайно автотурист сам для себе екскурсовод і сам вирішує в яких цілях відвідати ту чи іншу місцевість.

Велосипедний туризм - захопливий і відносно недорогий вид активного відпочинку і спорту. Все, що Вам треба для катання на велосипеді - це велосипед і непогана фізична підготовка. Ніяких перешкод для велосипедного туризму не існує - паливо велосипеду не треба, він проїде у важкодоступні для автомобіля місця, для перетину складної місцевості велосипед можна перенести на руках і навіть узяти в потяг [2].

Подорож на велосипедах вигідно відрізняється від пішохідного туризму швидкістю пересування, а від автотуризму - користю для здоров'я. Їзда на велосипеді зміцнює м'язи ніг, підвищує витривалість, покращує діяльність серцево-судинної і дихальної систем. Сучасні туристичні велосипеди легко управляються, швидко набирають швидкість і мають невелику вагу.

Велосипедний туризм розрізняє два види подорожей на велосипеді - велотури і велопоходи. Велотур - це цивілізована подорож на велосипедах без поклажі, яку окремо перевозять в спеціальній машині. Велотуристи під час велотуру ночують в готелях, а їдять в ресторанах. Велопохід, залежно від вибраного маршруту, має на меті повну відсутність благ цивілізації або мінімальну їх кількість. Поклажу велотуристи під час велопоходу перевозять самостійно, тому що автомобіль може не проїхати у важкодоступні місця. Спортивний велосипедний туризм ділиться на шість категорій складності

велопоходів, з яких мінімальна протяжність найпростішого велосипедного походу складає 300 км.

Одним з найкращих місць для велотуризму є Європа, де подорожі на велосипедах дуже популярні. Пригодницький велотуризм - походи в екзотичні і важкопрохідні місцевості (тропічні ліси, гори, пустелі) - дуже популярний в Європі, де на велосипедах щорічно подорожують близько мільйона людей.

У деяких курортних містах Франції, Швейцарії, Італії, Іспанії і Німеччини прогулянки на велосипедах популярніші за автомобілі. Велосипедні доріжки і стоянки велосипедів в Європі дуже поширені, а в Україні велосипедний туризм тільки починає розвиватися [2].

Такий активний відпочинок, як катання на велосипеді обов'язково принесе користь здоров'ю і урізноманітить відпочинок, додавши в нього трохи екстриму і пригод. Велосипедний туризм популярний у всьому світі і Європа є цьому яскравим доказом.

Водний туризм - це не лише активний відпочинок і спортивний туризм, але і ціла пригода. Коли ви станете учасником тривалої водної подорожі на туристичному судні, то обов'язково зможете відпочити, поспілкуватися з природою і пройти певний маршрут в привабливому природному регіоні. Водний туризм має такі особливості: пригоди, романтика, первозданна природа без готелів і благ цивілізації.

Заняття з водного туризму проходять на спортивних судах каркасної, каркасно-надувної, надувної конструкції, які наводяться в рух силою течії, мускульною силою або силою вітру. Залежно від виду судна і виділяють види водного туризму : сплав по річках, рафтинг, вітрильний туризм, морський каякінг.

Найпопулярнішими видами водного туризму в Європі є каякінг та серфінг [2].

Каякінг - спортивне веслування на спеціальному судні (каяку) як один з видів водного туризму, екстремального спорту і активний відпочинок. Каякінг - це порція адреналіну під час боротьби з водною стихією і спуску по швидких

гірських річках, спілкування з природою, фізичні навантаження і можливість перевірити самого себе на витривалість і стійкість.

Каяк - це одномісна байдарка, спочатку створена для веслування по бурхливій і гладкій воді.

Одним з найпопулярніших місць для занять каякінгом є Європа. Краща країна для каякінга в Європі - Норвегія (місцевість біля Ліллехамера, Думбоса, Телемарка, Восса), де багато місць для експедиційного сплаву. Спортивний каякінг популярний в Ісландії. Ще одне чудове місце для каякінга - Альпи (Словенія, Німеччина, Швейцарія, Австрія, Франція, Італія), де розташовані чудові долини річок. Каякінг в Італії популярний в долинах річок Сезія і Дора Балтіа, які мають багато припливів, які відмінно підходять для сплаву. У Франції розташовані такі цікаві альпійські річки, як Визуби і Вердон, дуже популярні серед каякерів [2].

Серфінг - популярний водний вид спорту і активний вид відпочинку на морі. Швидкісне маневрування на дошці серед океанських хвиль (серфінг) під час відпочинку на морі з кожним днем стає усе більш популярним видом спорту і хобі.

Серфінг в Європі. Недорогий серфінг можна знайти в Португалії, на курорті Лагос, де хвилі Атлантики розбиваються об величні кручі. Столицею європейського серфінгу вважається пляж Оссегор у Франції, де восени утворюються ідеальні хвилі для серферів будь-якого рівня катання.

Таким чином, можна стверджувати, що спортивний туризм доволі розвиненим в Європі. Особливе місце в системі спортивного туризму займає гірськолижний туризм, також дуже розвинений альпінізм та велотуризм.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ПОЇХАЛИ З НАМИ»

2.1. Сучасний стан та перспективи розвитку спортивного туризму в Україні та світі

З початку ХХІ ст. спортивний туризм почав невинно прогресувати та розвиватись у всіх країнах світу. Його розвиток був обумовлений багатьма факторами (потяг людини до розширення своїх горизонтів, пошук екстремальних відчуттів, бажання краще пізнати природу та людей, тощо). Усе це та багато іншого дали спортивному туризму великий поштовх до невинного вдосконалення та набуття статусу окремої гілки туризму. Здається що ще нещодавно люди не надто цікавились та займались спортивним туризмом, адже для всіх це був відносно новий туристичний інститут який відштовхував від себе людей тим, що вважався не надто безпечним. Однак з часом світова спільнота почала проявляти певну зацікавленість до даного виду туризму, як це і трапляється з усім новим [49].

На сучасному етапі спортивний туризм стрімко розвивається в країнах Європи. Люди з дня у день шукають нових гострих відчуттів і саме це спонукає їх до занять спортивним туризмом. Звичайно це було б не надто можливо, якби цьому не сприяла суспільна політика європейських країн. Влада створює найбільш сприятливі умови для людей які надають перевагу спортивному туризму:

- створення гірськолижних курортів;
- вироблення туристичного спорядження;
- побудова велотрас;
- заохочення громадян до участі у спортивно-туристичних змаганнях;
- відкриття туристичних гуртків при школах та університетах;
- надання спортивних розрядів;

- створення спортивно-туристичних парків тощо [49].

Така підтримка зі сторони владних установ обумовлена тим що спортивний туризм є хорошою альтернативою наркоманії, алкоголізму, куріння та інших шкідливих звичок. Також заняття спортивним туризмом допомагають населенню підтримувати фізичну форму та здоровий дух, допомагають в поліпшенні комунікації пізнанні нового та у підтриманні дружніх зв'язків між представниками різних етнічних та соціальних груп.

З кожним роком спортивний туризм у Європі займає все вищу і вищу сходинку серед видів спортивного відпочинку. Створюються спеціальні парки спортивно-туристичного спрямування у яких кожен з початківців може випробувати та на власному досвіді, без загрози власному життю може дізнатись що являє собою спортивний туризм.

Ще одним з факторів які впливають на розвиток спортивного туризму є велика кількість його різновидів. На відміну від багатьох інших видів спорту спортивний туризм дає можливість вибору конкретного спортивного напрямку.

На сучасному етапі розвиток спортивного туризму характеризується стабільністю, яка обумовлена тим що в Європі зосереджені майже всі центри нині відомих напрямків спортивного туризму.

Отже, можна зробити висновок що спортивний туризм є універсальним видом активного відпочинку який приваблює широкі верстви населення захоплюючи людей своєю різноманітністю екстраординарністю та масою вражень які отримують усі хто займається даним видом туризму. Він є популярним і через те, що не потребує значних витрат чи обов'язкових вроджених вмінь. Звичайно як більшості видів спорту спортивному туризму притаманні певні недоліки проте у співставленні з його перевагами вони стають просто непомітними. Саме через це спортивний туризм в Європі та й усьому світі зараз стрімко розвивається та характеризується стабільністю і популярністю.

Спортивний туризм здійснює різноманітні спортивні, оздоровчі, рекреаційні, пізнавальні, виховні, економічні та інші функції, але через низку чинників рівень їх реалізації на сьогодні не відповідає потенційним можливостям туристсько-спортивного руху в Європі [49].

Спортивний туризм, крім соціального, має ще й значний комерційний потенціал. Це вже усвідомила більшість турфірм - і не тільки в Європі а й у всьому світі.

В Додатку А подано популярні напрямки спортивного туризму в світі.

Головна особливість спортивного туризму полягає у тому, що він розвивається в навколишньому природному середовищі й капіталовкладення, яких він вимагає, не надто великі. Саме тому спортивний туризм має великі перспективи розвитку в час економічної кризи.

Спортивний туризм є сектором світової індустрії туризму, який швидко розвивається. За оцінками експертів, світовий ринок спортивного туризму може досягти обороту в 1.7 трлн. доларів США до 2027 року [77].

Спортивний туризм пропонує мандрівникам унікальну можливість познайомитися з різними культурами, середовищами та видами діяльності, займаючись спортом, який їм подобається. Особливістю спортивного туризму, його головною відмінністю від власне спорту є те, що окрім прагнення до спортивних досягнень у часі і/або відстанях, спортивний туризм характеризується перш за все відчуттям саме руху або відвідуванням різних місць (дестинацій), через які або до яких веде туриста такий рух. Спортивний туризм найкраще розуміти як такий, що виникає внаслідок унікальної взаємодії спортивно-туристичної діяльності, туристів та дестинацій [34, с.85].

Якщо говорити про розвиток спортивного туризму у глобальному масштабі, то головною проблемою, з якою стикається індустрія спортивного туризму, є недостатність, нерозвиненість інфраструктури в різних частинах світу. У багатьох туристичних дестинаціях відсутні або занедбані необхідні об'єкти, такі як стадіони, арени, басейни, спортивні майданчики, гоночні траси, спортивні школи, інша інфраструктура, необхідні для організації та проведення

різних спортивних подій. Це обмежує потенціал для розвитку спортивного туризму.

Іншою проблемою, з якою стикається спортивний туризм сучасності, є зростання вартості відвідування спортивних заходів. Вартість квитків, транспортних послуг, розміщення, харчування й інші супутні витрати можуть бути занадто дорогими для деяких мандрівників, таким чином обмежуючи їхню можливість брати участь у спортивних туристичних заходах.

Головними проблемами розвитку спортивного туризму в Україні на сьогодні є такі (рис. 2.1).

Брак інфраструктури	В Україні бракує спортивної інфраструктури, такої як спортивні споруди, парки та доріжки. Це ускладнює залучення туристів, щоб вони насолоджувалися природною красою країни та брали участь у її спортивних заходах.
Пандемія та війна	Пандемія та війна сильно та боляче «вдарили» по туристичній галузі України. Війна, практично «паралізувавши» іноземний в'їзний туризм та значно скоротивши внутрішні туристичні потоки, у т.ч. і в секторі спортивного туризму.
Неефективний маркетинг	Україна ще не використала потенціал спортивного туризму для свого розвитку. Країна не має ефективної маркетингової стратегії просування своїх можливостей спортивного туризму.
Висока вартість	Спортивний туризм в Україні є відносно дорогим через обмеженість пропозиції, високі податки та інші витрати, пов'язані з веденням бізнесу в Україні. Через це підприємствам важко досягти бажаної прибутковості від надання пов'язаних зі спортом послуг, що відлякує потенційних інвесторів від інвестування в цей сектор.
Низька поінформованість	Громадяни України слабо поінформовані про спортивний туризм, що обмежує його потенційне зростання в країні. Більшість українців не знають, що яку користь спортивний туризм може принести їм або їхнім громадам.

Рис. 2.1. Проблеми розвитку спортивного туризму в Україні

Джерело: складено автором на основі [34]

Втім, спортивний туризм в Україні має і низку перспектив для розвитку, серед яких головними є такі (рис. 2.2).

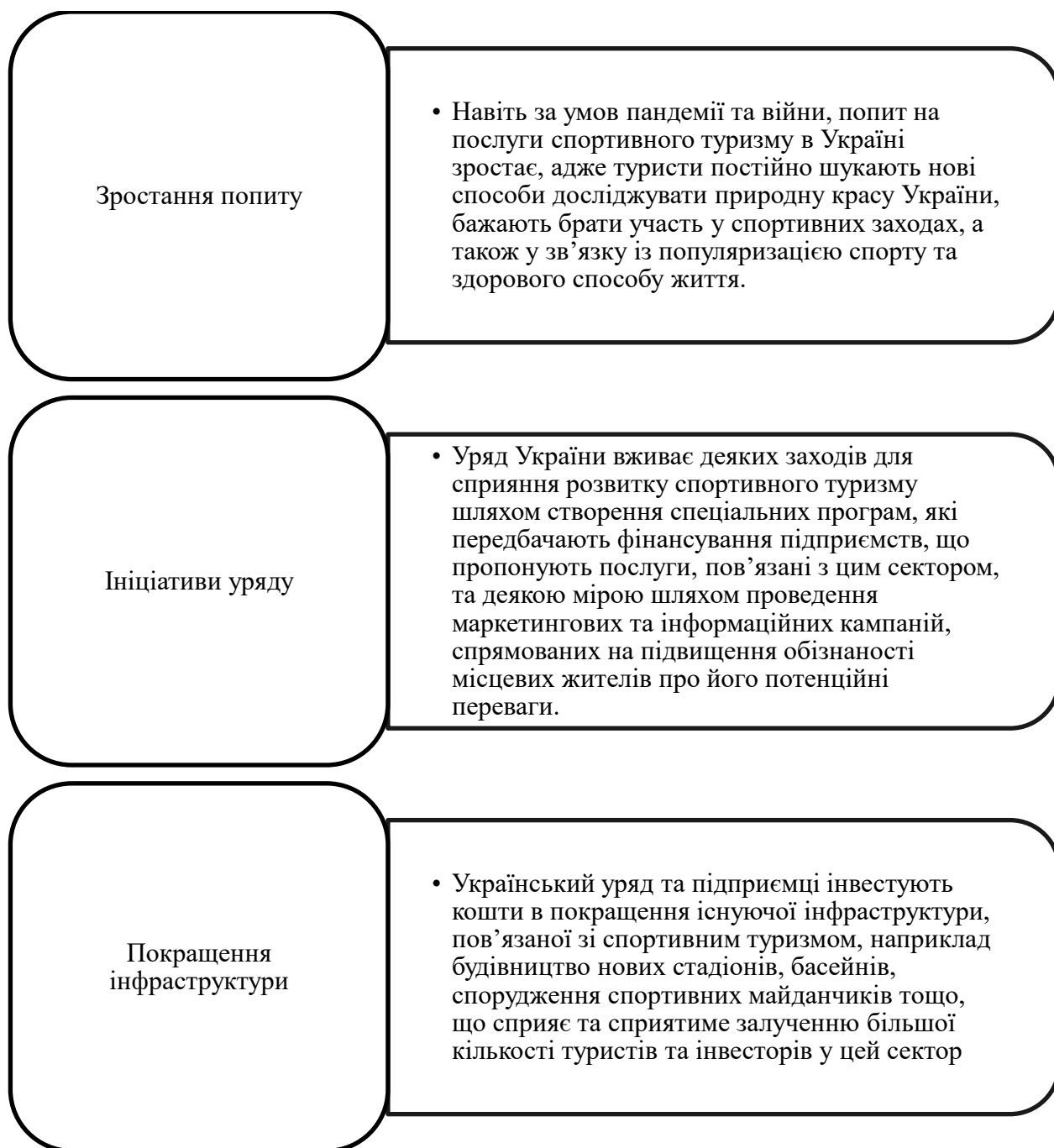

Рис. 2.2. Перспективи для розвитку спортивного туризму в Україні

Джерело: складено автором на основі [34]

Загалом, існує багато можливостей для розвитку спортивного туризму в Україні та в усьому світі. Уряди можуть заохочувати приватні компанії до розвитку спортивних споруд та інфраструктури в їхніх країнах. Крім того,

уряди можуть співпрацювати з приватними компаніями (державно-приватне партнерство), щоб запропонувати вищу якість обслуговування в системі спортивного туризму та конкурентні ціни на послуги для мандрівників, які відвідують спортивні заходи. Нарешті, уряди можуть співпрацювати з місцевими громадами, щоб просувати місцеві спортивні команди та створювати більше можливостей для туристів долучатися до місцевої культури через спортивні заходи.

Однак, на сьогодні, незважаючи на наявні потенційно великі можливості, свою соціальну і економічну значущість, спортивний туризм в Європі розвинутий недостатньо. Труднощі, з яким зіткнувся в своєму розвитку спортивний туризм, в першу чергу, пов'язані з економічними проблемами розвитку суспільства, недосконалістю, а в окремих випадках і відсутністю сучасної нормативно-правової, методичної та інформаційної бази, яка б враховувала його реалії, а також внутрішніми організаційними проблемами в самому туристсько-спортивному русі, що накопичились за останні роки.

Отже не зважаючи на стабільність та добре закріплені позиції спортивного туризму в Європі його розвиток залишає бажати кращого адже зі зростом попиту повинна зростати і пропозиція а як ми вже встигли пересвідчитись попит на заняття спортивним туризмом невинно зростає у всьому світі не оминаючи і Європу.

2.2. Загальна характеристика ТОВ «Поїхали з нами»

Досліджуване в роботі туристичне підприємство ТОВ «Поїхали з нами» входить до мережі туристичних агентств, що охоплює понад 120 міст країни. Співпрацюючи з провідними туристичними операторами України та світу, компанія пропонує клієнтам якісні послуги та найвигідніші ціни на путівки.

Туристична компанія ТОВ «Поїхали з нами» займається міжнародним туризмом, обслуговує як індивідуальних туристів, так і туристичні групи,

дорослих і дітей, бізнесменів і студентів, учасників конференцій і ділових зустрічей.

Компанія швидко розвивається і завдяки професіоналізму співробітників, активної маркетингової стратегії, розширенню асортименту, постійно збільшує свою частку на ринку. Особливу увагу компанія приділяє програмам удосконалення обслуговування своїх клієнтів. В своїй діяльності вона орієнтується на інтереси споживачів, співробітників компанії, партнерів, засновників і суспільства.

Процес продажу туристичного продукту менеджерами ТОВ «Поїхали з нами» включає: прийом клієнта та встановлення контакту з ним; встановлення мотивації вибору турпродукту; пропонування турів; оформлення правовідносин та розрахунок з клієнтом; інформаційне забезпечення клієнта .

Цінностями компанії є: чесність; відвертість; відданість справі компанії; орієнтація на розвиток і зростання персоналу усередині компанії; постійне підвищення професіоналізму; вдосконалення рівня сервісу для клієнтів .

Географія подорожей цього підприємства достатньо широка. До неї входять як країни СНД, і країни далекого зарубіжжя (Єгипет, Іорданія, Індія, Лівія, Прибалтика, Сирія, Тайланд, Туніс, Турція, Марокко, Іспанія, Греція, Італія, Чехія, Польща, Румунія, Чорногорія, Хорватія, Франція, Домініканська республіка).

Місію ТОВ «Поїхали з нами» можна сформулювати наступним чином: «Забезпечення туристів високим сервісом обслуговування та цікавою програмою туру, що сприяє просуванню туристичного ринку і підтримки здорової конкуренції на благо постачальників послуг і споживачів». «Туристичні послуги, що надаються нашою компанією, повинні бути високої якості. Наше завдання – пропозиція туристичних послуг гідної якості клієнтів з різним рівнем доходів та соціальним статусом; докладати всі зусилля для того, щоб ніщо не затьмарювало відпочинок наших споживачів».

Політика фірми – не зупинятися на досягнутому, йти вперед, підвищувати свій професійний рівень, розширювати рамки співробітництва в галузі туризму,

а головне – радувати своїх клієнтів хорошим обслуговуванням і незабутнім відпочинком, розділяючи радість від добре виконаної роботи разом з ними.

Діяльність туристичної фірми ТОВ «Поїхали з нами» орієнтована на прийом і обслуговування туристів, надання туристичних, ділових, курортно-видовищних, спортивно-оздоровчих, екскурсійних та інших послуг.

ТОВ «Поїхали з нами» пропонує своїм клієнтам наступні послуги: бронювання та реалізація туристичного продукту, сформованого туроператором; бронювання, оформлення та реалізація квитків на пасажирський транспорт; бронювання місць у готелях країни; бронювання та реалізація екскурсійних послуг; надання необхідної та достовірної інформації про умови подорожей.

Організаційна структура підприємства індустрії туризму характеризується сукупністю робочих місць, посад, органів управління та виробничих підрозділів, форм їх взаємозв'язків, що забезпечують досягнення стратегічних цілей туристичного підприємства.

Організаційна структура туристичного підприємства формується виходячи із забезпечення її конкурентоспроможності, економічної ефективності, доцільності і раціональної кооперації.

Організаційна структура ТОВ «Поїхали з нами» наведена в Додатку Б та є лінійно-функціональною.

Дамо короткий огляд обов'язків основних структурних підрозділів:

1.Обов'язки Директора ТОВ «Поїхали з нами»: здійснює керівництво у відповідності з чинним законодавством виробничо-господарською та фінансово-економічною діяльністю підприємства, несучи всю повноту відповідальності за наслідки прийнятих рішень, збереження та ефективного використання майна, а також фінансово-господарські результати його діяльності. Організовує: роботу та ефективну взаємодію всіх структурних та регіональних підрозділів; спрямовує їх діяльність на розвиток і вдосконалення з урахуванням соціальних та ринкових пріоритетів; зростання обсягів прибутку, якості та конкурентоспроможності реалізованих товарів.

2. Заступник директора підпорядковується тільки безпосередньо директору. Здійснює керівництво з загальних питань ведення фінансово-економічної та господарської діяльності ТОВ «Поїхали з нами». Забезпечує: адміністративно-господарське обслуговування; ефективне та цільове використання і розподіл всіх ресурсів ТОВ «Поїхали з нами» розробку пропозицій щодо довгострокової стратегії комерційної діяльності та фінансових планів; вживає заходів щодо своєчасного укладення господарських та фінансових договорів з постачальниками і споживачами; розширення прямих і тривалих господарських зв'язків; здійснює контроль, як за реалізацією продукції, так і за всієї діяльності підприємства. У його компетенцію входять коло питань: здійснення координації діяльності підрозділів; надання аналізу (директору) ефективності роботи і діяльності підрозділів; прийняття рішень по найбільш раціональному використанню виділених ресурсів; залучення до вирішення завдань консультантів і експертів з різних питань (правових, технічних, фінансових та ін.)

3. До фінансового сектора туристичного підприємства ТОВ «Поїхали з нами» можна віднести підрозділ бухгалтерії на чолі головного бухгалтера, якому підпорядковується касир.

4. Менеджери з міжнародного та внутрішнього туризму ведуть роботу по плануванню і здійсненню туристичних подорожей на основі договорів з туроператорами і розробляє та організовує свої закордонні тури. Очолює відділ старший менеджер. Менеджери ТОВ «Поїхали з нами» професіонали, мають вищу професійну освіту і великий досвід роботи в туризмі. Організація дбає про свій персонал і розвивається разом з ним, прагнучи бути одним з лідерів на ринку туристичних послуг м. Києва та України.

На початку кожного сезону на основі даних про попит та зміст ринку, що надаються маркетологом, розробляє план набору групи по різним напрямкам. Веде роботу по формуванню груп, підбирає керівників, гідів, перекладачів, надає необхідну інформацію, списки груп при візовому оформленні і страхуванню.

Проаналізувавши організаційну структуру, автором зроблено висновок, що на ТОВ «Поїхали з нами» грамотно організований менеджмент, правильний розподіл обов'язків персоналу в рамках займаної ними посади.

Отже, стан менеджменту туристичного підприємства ТОВ «Поїхали з нами» характеризується таким чином: розроблена атрактивна концепція, обрано перспективний сегмент ринку, підтримується висока якість та вартість послуг, цінова політика співвідноситься з міжнародними тарифами на туристичні послуги.

ТОВ «Поїхали з нами» докладася багато зусиль, щоб поїздка клієнта була якісною. Незважаючи на конкуренцію, туристична фірма намагається витримувати цінову політику.

Кількісні цілі: максимізація прибутку; збільшення обсягів продажу; збільшення частки ринку.

Якісні цілі: створення в пізнаваного образу фірми і підвищення його ділової репутації.

Завдання: залучення нових партнерів; залучення нових споживачів та утримання вже наявних; забезпечення найвищого рівня обслуговування клієнтів; розширення спектру послуг; поліпшення якості надаваних послуг; формування лояльності споживачів.

Серцем діяльності туристичного підприємства в ринковій економіці стає маркетинг – спеціальна управлінська ланка, що поєднує дії в сфері збуту, реклами, ціни та якості туристичної послуги.

Розглянемо плановану систему просування послуг ТОВ «Поїхали з нами» більш докладно (табл.2.1)

Політика просування ТОВ «Поїхали з нами» – це комплекс заходів, спрямованих на просування товару і / або фірми, що включає в себе рекламу, прямі продажі, стимулювання збуту і зв'язки з громадськістю.

Основними цілями стимулювання є: збільшення кількості клієнтів; збільшення обсягу покупок одним клієнтом; прихильність клієнтів ТОВ «Поїхали з нами».

Таблиця 2.1

Аналіз комплексу маркетингового просування ТОВ «Поїхали з нами»

Складові	Засоби впливу на комплекс маркетингових комунікацій
Реклама	- реклама в Інтернеті та соціальних мережах - сувенірна реклама - контекстна реклама; - рекламні компанії
Стимулювання збуту	- знижки певними категоріям клієнтів (діти, пенсіонери і ін.) - бонусні знижки, надані постійним клієнтам - знижки з ціни туру на гарячі путівки. - фірмові сувеніри покупцям турів - особливу увагу для постійних клієнтів: подарунки, дорогі сувеніри, розсилки поздоровлень з нагоди свят. -персональні продажі
Зв'язки з громадськістю	- розсилка прес-релізів на різні портали і сайти, офіційний сайт; -участь в рекламних турах.
Прямий маркетинг	- розсилання листів з буклетами, листів з рекламними листівками на поштову адресу, на електронну пошту.
Заходи загально фірмової комунікації	участь в благодійних акціях і громадських фондах, спонсорство

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

У ТОВ «Поїхали з нами» рекламні компанії проводяться постійно, під кожен туристичний сезон, і використовуються різні її види.

Основними видами просування ТОВ «Поїхали з нами» є реклама і персональні продажі. ТОВ «Поїхали з нами» активно використовує контекстну рекламу, як головний метод отримання заявок на підбір туру. Використання реклами в таких джерелах, як Інтернет реклама.

Велика увага приділяється друкованої продукції – листівкам і брошурам. Друкована рекламна продукції надаються турагентам туроператорами, які використовують її для залучення клієнтів. Крім розповсюдження листівок і брошур турагентами та туроператорами друкована продукція, надається для перегляду клієнтам безпосередньо в офісі, а також на вулицях міста. Керівництво фірми приділяє велику увагу змісту і зовнішнім виглядом проспектів. Як правило, в них відбивається, перш за все, своєрідність даної місцевості, культурні традиції і історичні пам'ятники.

Позитивним моментом в розробці політики просування послуг фірми є наявність власного Інтернет-сайту. На сайті міститься інформація про всі види

туристичних послуг, що надаються фірмою, а також про новинки. За допомогою сайту щодня виходить велика кількість заявок на турпродукт. Сайт є досить зручним і яскраво демонструє всю необхідну потенційним клієнтами інформацію. Велика увага фірма приділяє такому методу просування послуг, як персональні продажі. Процес продажу туристичного продукту включає: прийом клієнта і встановлення контакту з ним; встановлення мотивації вибору турпродукту; пропозиція турів; інформаційне забезпечення покупця; оформлення правовідносин і розрахунок з клієнтом.

Сайт туристичного агентства налаштований таким чином, що клієнт за декілька хвилин зможе розібратися з функціоналом та самостійно забронювати тур, що йому сподобався.

Розвиток відносин партнерства з готелями та авіаперевізниками в структурі реалізації відносин соціального та бренд–капіталу ТОВ «Поїхали з нами» дозволяє досягнути кращого співвідношення ціна/якість, пропонувати тур продукт високої якості за оптимальною ціною в умовах значного обсягу діяльності, що дозволяє знижувати закупівельну ціну.

ТОВ «Поїхали з нами» використовує європейські стандарти обслуговування і досягла високого рівня сервісу на всіх етапах роботи з клієнтом. ТОВ «Поїхали з нами» є першою туристичною компанією в Україні, що впровадила програму «Таємний покупець» для мотивації якісної роботи тур агенцій.

ТОВ «Поїхали з нами» пропонує клієнтам ексклюзивні продукти (готелі, нові концепції відпочинку, родинний клуб тощо), ексклюзивні послуги (надає гарантію повернення грошей у відповідності до програми Money Back Guarantee), має надійного партнера зі страхування клієнтів – страхову компанію «Європейське туристичне страхування», цілодобову службу підтримки клієнтів. Надаючи послуги розміщення та перевезення, ТОВ «Поїхали з нами» співпрацює тільки з перевіреними партнерами – готелями і авіакомпаніями, що забезпечують високий рівень сервісу, безпеки і комфорту.

Базові переваги ТОВ «Поїхали з нами» для клієнтів подані на рис. 2.3.

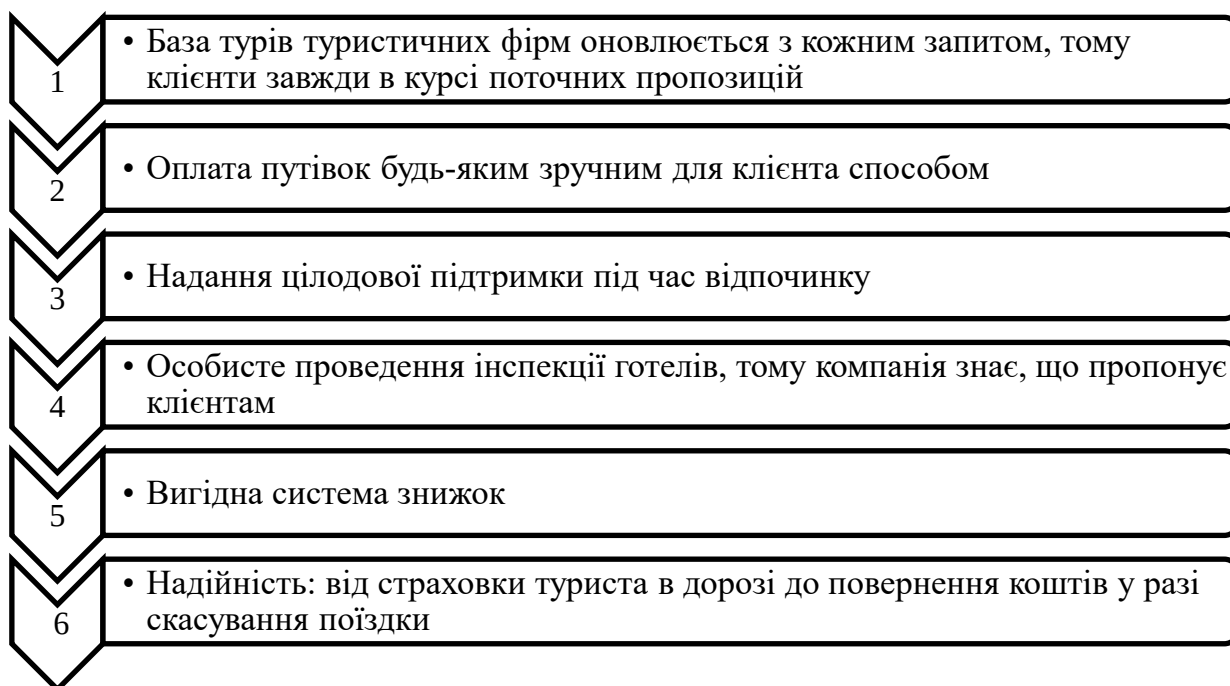

Рис. 2.3. Базові переваги для клієнтів ТОВ «Поїхали з нами»

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Стимулювання збуту ТОВ «Поїхали з нами» включає такі елементи як: бонусно-накопичувальна система для постійних клієнтів, сенс якої полягає у наданні клієнтові матеріальних благ (безкоштовні послуги чи знижки) у разі виконання клієнтом ряду умов (наприклад, придбання путівок на суму більше 10 тис. грн.); уважне ставлення до постійним клієнтам, ведення спеціальної бази даних постійних клієнтів, регулярне спілкування з ними, привітання з ювілеями і святами.

2.3. Аналіз ефективності діяльності та напрями спортивних турів ТОВ «Поїхали з нами»

Для початку проаналізуємо динамік продажів ТОВ «Поїхали з нами» за видами туристичних путівок у 2020-2022 рр. (табл. 2.2). Отже, аналіз проданих ТОВ «Поїхали з нами» турів за видами показав, що у 2021 р. порівняно із 2020р. було продано на 486,7 тис. грн. більше турів.

Таблиця 2.2

Динаміка продажів ТОВ «Поїхали з нами» за видами туристичних путівок
у 2020-2022 рр., тис. грн.

Вид туристичних путівок	2020	2021	2022	Відхилення (+/-)	
				2021 / 2020	2022/ 2021
Пляжні тури	201,2	628,2	321,6	427,0	-306,6
Спортивно- екстремальні тури	114,2	128,0	75,6	13,8	-52,4
Екскурсійні тури	147,6	189,6	89,6	42,0	-100,0
Шопінг тури	58,9	47,9	21,5	-11,0	-26,4
Круїзи	85,6	71,2	21,7	-14,4	-49,5
Міні-тури	41,2	30,9	32,1	-10,3	1,2
Тури по Україні	874,9	914,5	424,8	39,6	-489,7
Разом	1523,6	2010,3	986,9	486,7	-1023,4

Джерело: розраховано автором на основі даних підприємства

Так, найбільше зростання відбулось у продажі пляжних турів на 427,0 тис. грн. Це є результатом зняття пандемічних обмежень пересування та відкриттям кордонів (рис. 2.4).

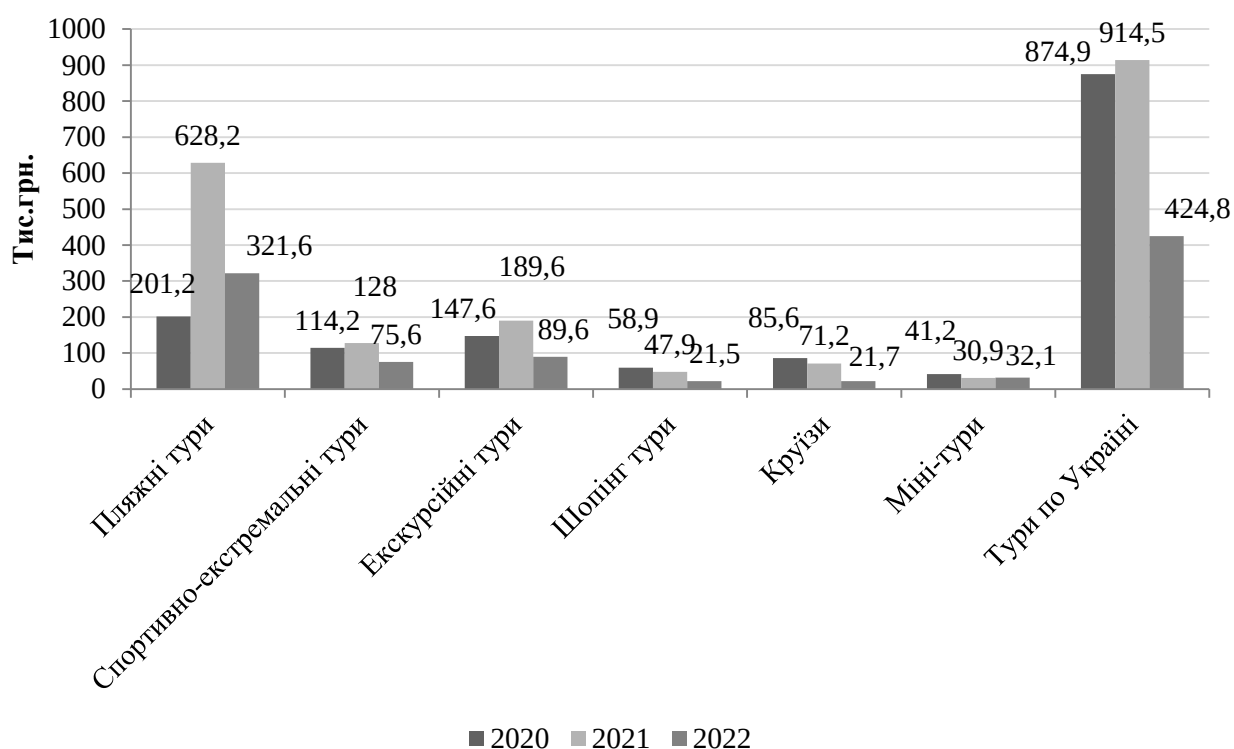

Рис. 2.4. Дохід ТОВ «Поїхали з нами» у 2020-2022 рр. за видами турів,
тис. грн.

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Зрослі продажі спортивно-екстремальних турів на 13,8 тис. грн. Продажі екскурсійних турів у 2021р. порівняно із 2020 р. збільшились на 42,0 тис. грн. Продажі турів по Україні збільшились на 39,6 тис. грн.

Зменшення суми продажів відбулось у 2021 р. порівняно із 2020 р. за такими видами турів, як шопінг тури на 11,0 тис. грн., круїзи на 14,4 тис. грн., міні-тури на 10,3 тис. грн.

У 2022 р. порівняно із 2021 р. загальна сума проданих турів зменшилась на 1023,4 тис. грн. Це є наслідком війни РФ проти України та проведенням бойових дій.

Майже за всіма видами турів відбулось скорочення продажів. Так, дохід від продажу пляжних турів у 2022 р. порівняно із 2021 р. скоротився а 306,6 тис. грн. Дохід від спортивно-екстремальних турів зменшився на 52,4 тис. грн., від екскурсійних турів на 100,0 тис. грн., від шопінг турів на 26,4 тис. грн., від круїзів на 49,5 тис. грн., від турів по Україні на 486,7 тис. грн.

Незначне зростання відбулось лише доходу від міні-турів на 1,2 тис. грн.

У загальній структурі доходів підприємства за видами турів у 2022 р. переважають тури по Україні – 43% (рис. 2.5).

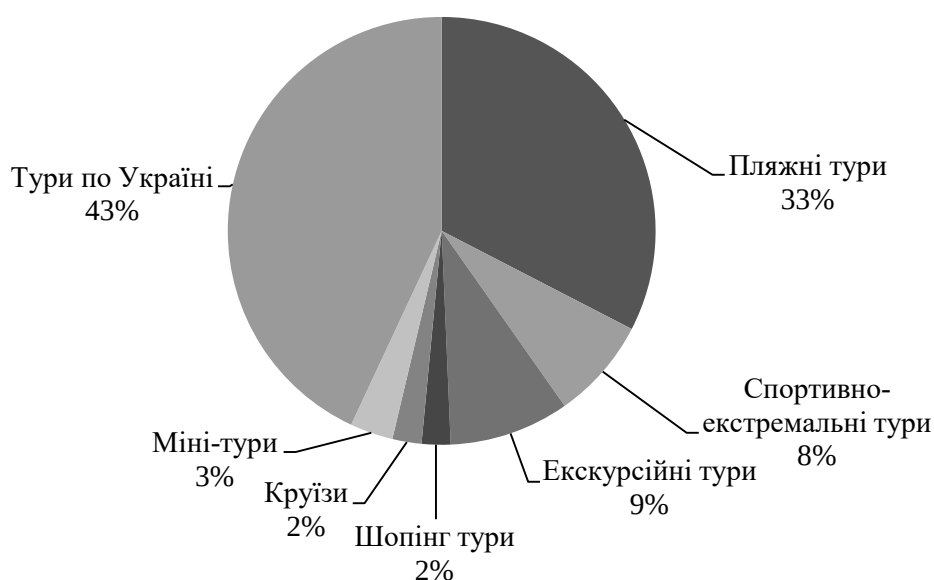

Рис. 2.5. Структура доходу ТОВ «Поїхали з нами» у 2022 р. за видами турів

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Пляжні тури у 2022 р. займають 33% в загальному доходів ТОВ «Поїхали з нами». Екскурсійні тури – 9%, спортивно-екстремальні – 8%, міні-тури – 3%, шопінг тари та круїзи по 2% відповідно.

Далі проаналізуємо кількість туристів обслугованих ТОВ «Поїхали з нами» у період 2020-2022 рр. (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Аналіз кількості туристів обслугованих ТОВ «Поїхали з нами» за метою поїздки у 2020-2022 рр.

Показник	Усього	У тому числі за метою поїздки					
		службова, ділова, навчання	дозвілля, відпочинок	лікування	спортив- ний туризм	спеціалі- зований туризм	інша
2020							
Кількість обслугованих туристів	314	5	267	21	17	0	0
у тому числі в'їзних (іноземних) туристів	4	0	0	0	0	0	0
виїзних туристів	92	5	75	7	5	0	0
внутрішніх туристів	218	0	192	14	12	0	0
2021							
Кількість обслугованих туристів	489	12	417	50	10	0	0
у тому числі в'їзних (іноземних) туристів	23	0	23	0	0	0	0
виїзних туристів	274	12	218	34	10	0	0
внутрішніх туристів	192	0	176	16	0	0	0
2022							
Кількість обслугованих туристів	241	0	220	21	0	0	0
у тому числі в'їзних (іноземних) туристів	6	0	6	0	0	0	0
виїзних туристів	139	0	139	0	0	0	0
внутрішніх туристів	96	0	75	21	0	0	0

Джерело: розраховано автором на основі даних підприємства

Отже, у 2020 р. ТОВ «Поїхали з нами» обслуговувало 314 туристів, серед яких 4 особи – в'їзні іноземні туристи, 92 особи – виїзні туристи. 218 осіб – внутрішні туристи (рис. 2.6).

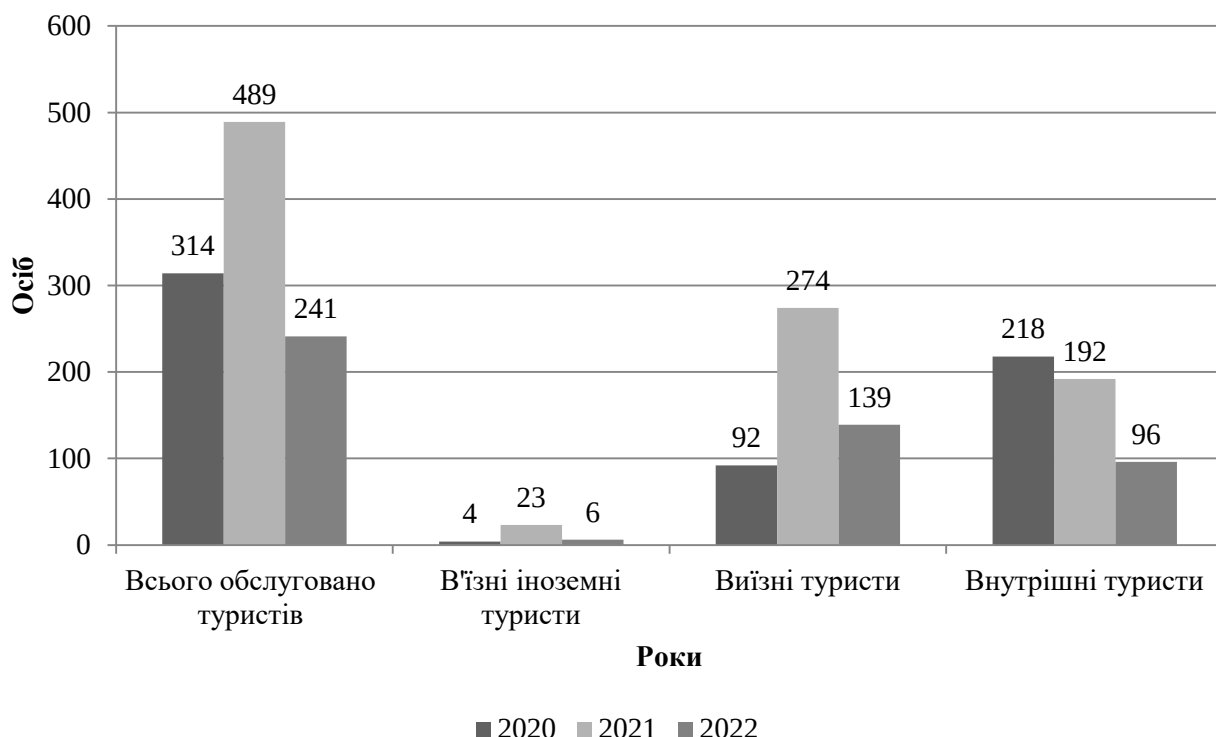

Рис. 2.6. Туристи обслуговані ТОВ «Поїхали з нами» у 2020-2022 рр., осіб
Джерело: складено автором на основі даних підприємства

У 2021 р. ТОВ «Поїхали з нами» обслуговувало 489 туристів, серед яких 23 особи – в'їзні іноземні туристи, 274 особи – виїзні туристи, 192 особи – внутрішні туристи. У 2022 р. підприємство обслуговувало 241 туриста, серед яких 6 осіб – в'їзні туристи, 139 осіб – виїзні туристи, 96 осіб – внутрішні туристи.

Далі проаналізуємо формування майна ТОВ «Поїхали з нами» у період 2020-2022 рр. (табл. 2.4).

Аналіз формування майна ТОВ «Поїхали з нами» показав, що у 2021 р. порівняно з 2020 р. необоротні активи зменшились на 3,6%, у 2022 р. порівняно з 2021 р. зменшення відбулось на 2,9%. У 2022 р. необоротні активи підприємства дорівнювали 292,6 тис. грн.

Таблиця 2.4

Формування майна ТОВ «Поїхали з нами» у 2020-2022 рр., тис. грн.

Показник	Роки			Відхилення 2021 р. від 2020 р.		Відхилення 2022 р. від 2021 р.	
	2020	2021	2022	+/-	%	+/-	%
Необоротні активи, тис. грн.	312,6	301,5	292,6	-11,1	-3,6	-8,9	-2,9
Оборотні активи, тис. грн.	456,3	400,8	405,6	-55,5	-12,2	4,8	1,2
Власний капітал, тис. грн.	210,1	214,6	217,9	4,5	2,1	3,3	1,5
Поточні зобов'язання, тис. грн.	558,8	487,7	480,3	-71,1	-12,7	-7,4	-1,5
Баланс, тис. грн.	768,9	702,3	698,2	-66,6	-8,7	-4,1	-0,6

Джерело: розраховано автором на основі даних підприємства

Оборотні активи у 2021 р. порівняно із 2020 р. зменшились на 12,2%, у 2022 р. порівняно із 2021 р. відбулось їх зростання на 1,2%. У 2022 р. вони становлять 405,6 тис. грн. (рис. 2.7).

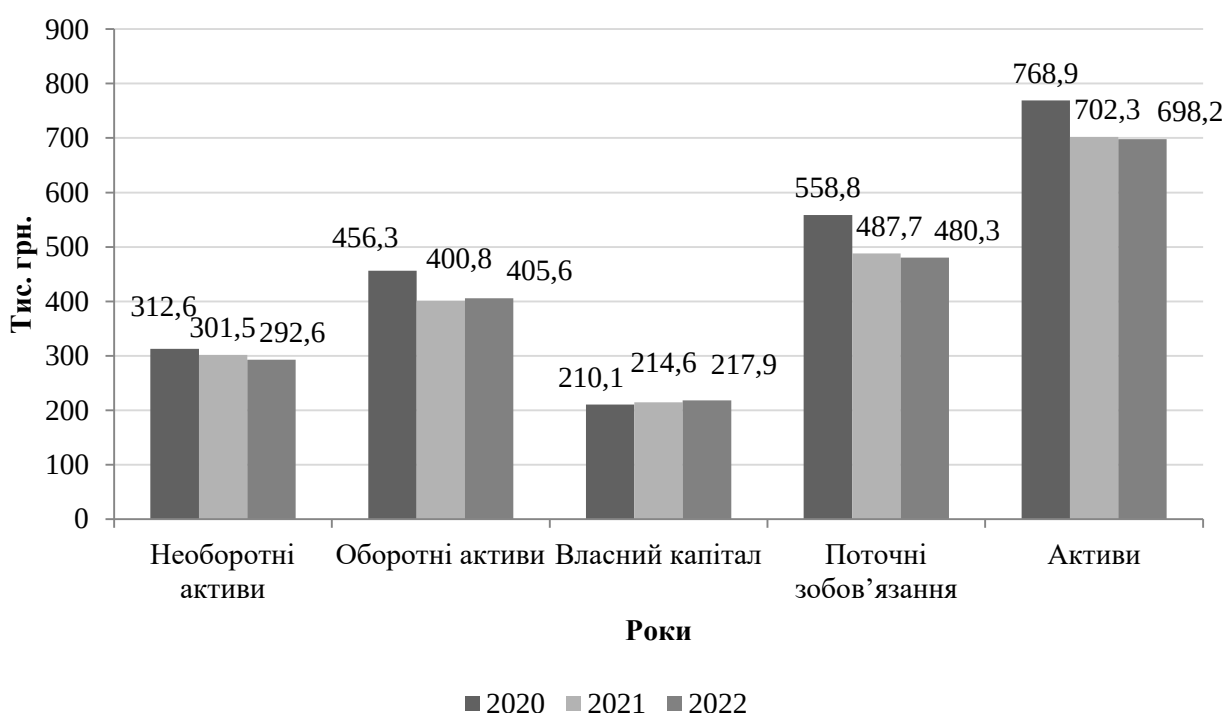

Рис. 2.7. Формування майна ТОВ «Поїхали з нами» у 2020-2022 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Власний капітал у 2021 р. порівняно із 2020 р. зріс на 2,1%, у 2022 р. порівняно із 2021 р. він зріс на 1,5%. У 2022 р. він становить 217,9 тис. грн.

Поточні зобов'язання у 2021 р. порівняно із 2020 р. зменшились на 12,7%, у 2022 р. порівняно із 2021 р. вони зменшились на 1,5%. Так, у 2022 р. вони становлять 480,3 тис. грн.

Загальні активи ТОВ «Поїхали з нами» у 2021 р. порівняно із 2020 р. зменшились на 8,7%, у 2022 р. порівняно із 2021 р. вони зменшились на 0,6%. Так у 2022 р. загальні активи підприємства дорівнювали 698,2 тис. грн.

Далі проведемо аналіз формування фінансових результатів ТОВ «Поїхали з нами» у 2020-2022 рр. (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Аналіз формування фінансових результатів ТОВ «Поїхали з нами»
у 2020-2022 рр., тис. грн.

Показники	Роки			Відхилення 2021 р. від 2020 р.		Відхилення 2022 р. від 2021 р.	
	2020	2021	2022	+/-	%	+/-	%
Чистий дохід (виручка)	1523,6	2010,3	986,9	486,7	31,9	-1023,4	-50,9
Собівартість реалізованої продукції	1094,0	1385,6	688,8	291,6	26,6	-696,8	-50,3
Валовий прибуток	429,6	624,7	298,1	195,1	45,4	-326,6	-52,3
Адміністративні витрати	186,3	214,9	112,4	28,6	15,3	-102,5	-47,7
Витрати на збут	114,6	168,3	102,9	53,7	46,8	-65,4	-38,9
Інші операційні витрати	6,6	18,7	2,6	12,1	183,3	-16,1	-86,1
Прибуток до оподаткування	122,7	223,1	80,2	100,4	81,8	-142,9	-64,0
Податок на прибуток	18,7	34,0	12,3	15,3	81,8	-21,7	-63,8
Чистий прибуток	104,0	189,1	67,9	85,1	81,8	-121,2	-164,1

Джерело: розраховано автором на основі даних підприємства

Аналіз формування фінансових результатів ТОВ «Поїхали з нами» у період 2020-2022 рр. показав, що чистий дохід у 2021 р. порівняно із 2020 р. зріс на 31,9%, у 2022 р. порівняно із 2021 р. він зменшився на 50,9%. Так, чистий дохід у 2022 р. дорівнював 986,9 тис. грн.

Валовий прибуток у 2021 р. порівняно із 2020 р. зріс на 45,4%, у 2022 р. порівняно із 2021 р. він зменшився на 52,3%. У 2022 р. він дорівнював 298,1 тис. грн. (рис. 2.8).

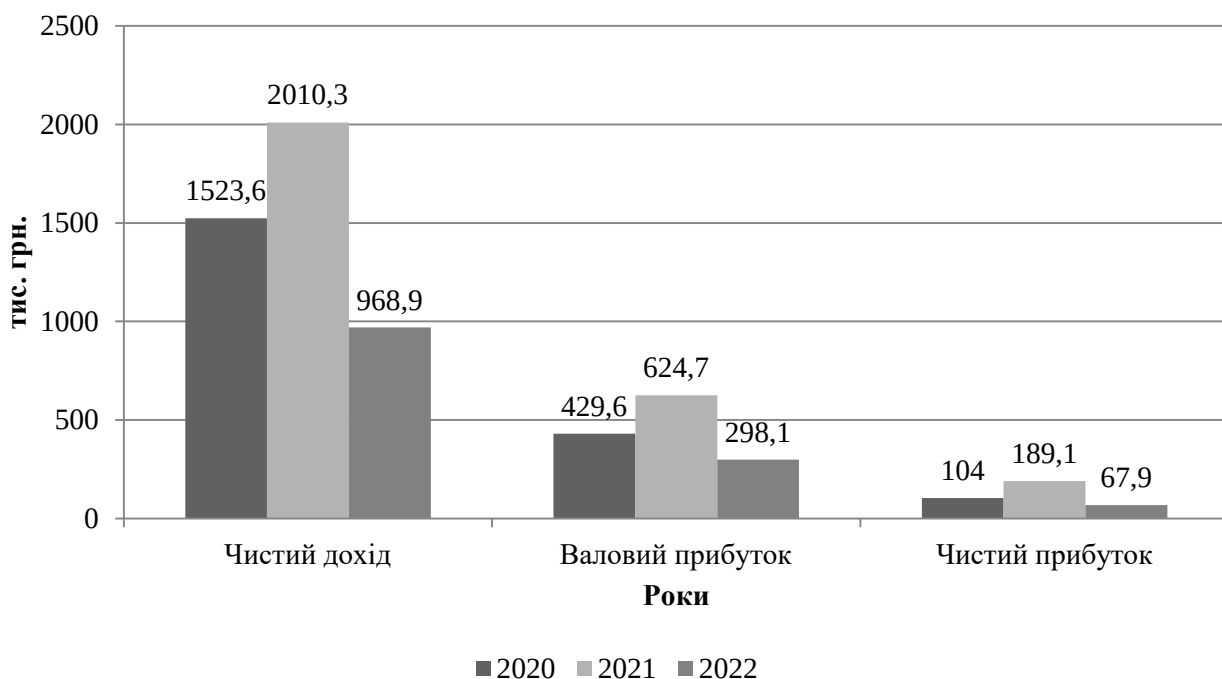

Рис. 2.8. Формування фінансових результатів ТОВ «Поїхали з нами» у 2020-2022 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Адміністративні витрати у 2021 р. порівняно із 2020 р. зросли на 15,3%, у 2022 р. порівняно із 2021 р. вони зменшились на 47,7%. Витрати на збут у 2021р. порівняно із 2020 . зросли на 46,8%, у 2022 р. порівняно із 2021 р. вони зменшились на 38,9%. Інші операційні витрати у 2021 р. порівняно із 2020 р. зросли на 183,3%, у 2022 р. порівняно із 2021 р. вони зменшились на 86,1%.

Чистий прибуток ТОВ «Поїхали з нами» у 2021 р. порівняно із 2020 р. зріс на 81,8%, у 2022 р. порівняно із 2021 р. він зменшився на 164,1%. Так, у 2022 р. чистий прибуток дорівнював 67,9 тис. грн.

ТОВ «Поїхали з нами» пропонує спортивний туризм виходячи зі спортивних напрямків якими бажає зайнятися клієнт, кількості осіб, та виходячи із побажань та загального бюджету.

Підбір країн для спортивного активного відпочинку від ТОВ «Поїхали з нами» подано на рис. 2.9.

Чорногорія та Албанія	• Прекрасно розвинений рафтинг в Чорногорії
ОАЕ	• Джип сафарі до пустелі в Арабських еміратах для цінителів розкішного відпочинку
Таїланд	• Фітнес тури та тайський бокс
Мальдіви та Шрі-Ланка	• Ідеально підходять для тих, хто хоче побачити підводний світ та зайнятися дайвингом або снорклінгом
Балі	• Тут на вщому рівні проходить навчання серфінгу
Болгарія	• Піринські Гори порадуять складними трасами всіх хто полюбляє гірськолижний відпочинок
Україна	• Відпочинок в Буковелі, наявність трас для початківців, складні траси

Рис. 2.9. Країни для спортивного активного відпочинку від ТОВ «Поїхали з нами»

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

В Європі нараховується близько 400 гірськолижних курортів. Довіряючись експертам від ТОВ «Поїхали з нами» клієнти зможуть підібрати кращий гірськолижний тур. Варто зазначити, що і в Україні пропонується цілий спектр спортивних турів, так пропонується лижний або піший туризм в Карпатських горах. Також є можливість організувати сплави на байдарках або зайнятися рафтингом.

Отже, проведений аналіз показав, що ТОВ «Поїхали з нами» є прибутковим підприємством, проте в 2022 р. в результаті військових дій в Україні дохід підприємства зменшився. ТОВ «Поїхали з нами» пропонує різні види турів, одним з яких є спортивні тури.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА НОВОГО СПОРТИВНОГО ТУРУ ДЛЯ ТОВ «ПОЇХАЛИ З НАМИ»

3.1. Визначення виду та міста проведення нового спортивного туру

Спортивний туризм в Україні входить до структури загальнодержавної системи фізичної культури та спорту, спрямований на виховання молоді, розвиток фізичних якостей, інтелектуальних здібностей особистості.

З огляду на мету та завдання нашого дослідження розглянемо особливості формування та здійснення спортивно-пішохідних турів у сучасних умовах розвитку спортивного туризму в Україні. Пішохідний туризм як найдоступніший вид туризму, який може розвиватися на теренах України та який є базовим видом спортивного туризму. Також пішохідний туризм є видом активної рекреації він визначається на основі його масовості та не складності туристичних походів вихідного дня. Пішохідним туризмом починають займатися з участі в туристичних походах вихідного дня з подальшим накопиченням туристично спортивного досвіду, на основі якого можна досягти певної спортивної досконалості та підготуватися до участі в поході високої категорії складності.

Спортивний пішохідний туризм має ряд показників, за якими класифікують складність туристського маршруту, а саме: тривалість маршруту, його протяжність, кількість локальних та протяжних перешкод, автономність тощо.

Категорією складності маршруту пішохідного походу є сукупність взаємопов'язаних показників маршруту походу, такі як: протяжність, тривалість, кількість локальних та протяжних перешкод, автономність туристичної групи, коефіцієнт перепаду висот та географічний показник походу.

Українські Карпати поєднують у собі туристсько-спортивні ресурси для багатьох видів активного туризму і перешкоди гірського та лісового районів, які відрізняються високою атрактивністю своїх пейзажів. Річки, гірські озера, гори, полонини, архітектура карпатських сіл, насичена історія краю – все це задовольняє пізнавальні смаки туристів. В горах Карпат зустрічаються ділянки зі значними перепадами висот, скельним рельєфом, складним орієнтуванням, наявністю водних перешкод.

У відсотковому відношенні, приблизно 95% території України становлять низовини та височини, що характеризуються відсутністю різких природних перешкод. Тому більшість пішохідних маршрутів, що прокладають цими територіями, мають першу категорію складності. А походи другої та третьої категорії складності можливі лише в Карпатському регіоні [66].

Не зважаючи на наявність перешкод на маршруті походу та зміною рельєфу, гори Карпат є комфортними навіть для туристів без туристського досвіду. Схили та підйоми не різкі, а тому майже кожен зможе подолати маршрут, або підготуватись таким чином для більш складного походу чи сходження.

Карпати є ідеальним місцем для організації та проведення спортивно-пішохідних турів. Різноманітність флори, мальовничі краєвиди, чисте легке повітря, повноводні ріки та озера – все це, разом з історією і культурою даного краю, формує унікальний комплекс для створення та розвитку пішохідних маршрутів [38].

Деякі джерела пояснюють факт поширення пішохідного туризму саме в регіонах Карпатських гір. Наголошуючи на тому, що поширеність пішохідного туризму обмежується лише гірськими масивами України, відсоток яких, відносно всієї площі країни є малим, поширеність піших маршрутів є на низькому рівні [69].

Враховуючи дані факти, можна стверджувати, що пішохідний туризм в Україні є перспективним напрямком на ринку активного туризму України.

Тому Українські Карпати є ідеальними ресурсами для розвитку спортивно-пішохідних турів. Гори Українських Карпат поширюється на відстань майже 280 км і мають ширину більш як 100 кілометрів. Карпати – це гори середньої висоти, без снігових меж і сучасних льодовиків. Гірські хребти Українських Карпат розмежовані глибокими поперечними долинами, що простягаються з північного заходу на південний схід. Повздовжня зональність місцями ускладнюється кільцеподібними структурами [53].

В Українських Карпатах виділяють такі основні гірські смуги: Зовнішню, Вододільно-Верховинську та Внутрішню.

В Зовнішній смузі спостерігається 10 ланцюгів гірських хребтів, серед яких Бескиди, Горгани та Покутьсько-Буковинські Карпати.

Бескиди з найвищою вершиною – горою Пікуй (1405 метри) займають північно-східну частину Карпатських гір в Україні. Від пер. Верецького до пер. Яблуницького простягаються найбільш важко прохідні, розчленовані численними ущелинами – гори Горгани, з найвищою точкою – горою Великою Сивулею (1836 метри). Сьогодні вершини Пікуй та Велика Сивуля є затребуваними під час розробки маршрутів спортивно-пішохідних турів.

До найвищої внутрішньої зони Карпат належать: Чорногірський, Свидовецький, Полонинський хребти, Мармароський масив, Гринівські та Чивчинські гори.

Від Яблуницького перевалу на південь простягається гірський масив Чорногора з найвищими вершинами Українських Карпат. Це – Говерла (2061 м.), Бребенескул (2035 м.), Чорна Гора (2028 м.), Петрос (2020 м.), Гутин Темнатик (2016 м.), Ребра (2001 м.). Вище зазначені вершини Українських Карпат на даний час є базовими гірськими вершинами для розробки туристських маршрутів для багатьох видів активного туризму та їх персональних відвідувань [54].

Уздовж південно-західного краю Українських Карпат простягаються гірські масиви Вулканічного хребта з вершинами Бужора, Синяк, Маковиця, що мають прояви давньої вулканічної діяльності. З середини квітня до середини

листопада є періодом здійснення пішохідних турів по Карпатському регіону. Однак потрібно мати на увазі, що у квітні-травні у високогір'ї Карпат ще багато снігу, а температура починаючи з вересня місяця значно знижується, особливо вночі. Найцікавіші спортивні пішохідні маршрути в Карпатах проходять хребтами гір. Тому, найскладніший на сьогоднішній день маршрут третьої категорії складності проходить хребтами Чорногора, Свидовця та Горган.

Плануючи спортивно пішохідні маршрути по Карпатам, слід пам'ятати, що в цьому районі подорожі присутні природні заповідники (Карпатський біосферний заповідник, Карпати та Національний парк Синевир, ландшафтні заповідники тощо), на перебування в яких під час походу необхідно одержати відповідний дозвіл та дотримуватися певних правил поведінки, перебуваючи в заповіднику [54].

При плануванні та проведенні спортивно-пішохідних турів у високо гірських районах взимку, необхідно враховувати, що в цей час виникають природні чинники, які відповідають більш складним умовам. Протягом цього періоду в горах Карпат окремі ділянки маршрутів (вершини, перевали) за своїми спортивно-туристськими характеристиками можуть відповідати категорійним ділянкам, що вимагає переоцінки складності маршруту. Особливу увагу взимку та на початку весни слід приділяти вивченню лавинонебезпечних ділянок району туру.

Розглянемо класифіковані ресурсні особливості найбільш затребуваних гірських вершин Українських Карпат у активних туристів.

Перша найбільш затребувана є гора Говерла, яка має класифіковані маршрути:

Маршрут №1 – Підйом із Козьмешика (через полонину Гропа).

Маршрут №2 – Підйом із північно-західного цирку.

Маршрут №3 – Підйом по північно-східному відрігу (через Малу Говерлу).

Маршрут №4 – Підйом через північне плече Брескула.

Маршрут №5 – Перевал Черногірський водопадний.

Маршрут №6 – Підйом по південно-східному схилу.

Маршрут №7 – Траверс, через південно-східний схил Брескула.

Маршрут №8 – Підйом по північно-східному гребеню (по стовпчикам).

Друга найбільш затребувана є гора Петрос. Вона є однією з найпопулярніших та найвищих вершин Українських Карпат, яка знаходиться на північно-західному кінці Чорногірського хребта між горою Говерла і горою Шешул. Висота вершини 2020 метрів і вона є третьою за висотою в Україні, після Говерли (2061) і Бребенескула (2035) [54].

Західний, південно-західний, північний і північно-східний схили гори Петрос круті, з численними кам'яними розсипами і скельними виступами. Сама гора складається переважно з пісковика, а її схили покриті субальпійською рослинністю. Поширені чагарники (ялівець), зарості чорниці, до висоти 1600 метрів, ялинові ліси. Підйом на вершину класифікується по складності, категорією 1А або 1Б в залежності від маршруту [54].

Ще одна вершина – це гора Велика Сивуля. Це – найвища вершина гірського масиву центральних Горган. Розташована в Івано-Франківській області на вододілі верхів'їв річок Лімниці та Бистриці Солотвинської.

Висота – 1836 м. Складена сірими грубошаровими пісковиками. Вкрита кам'яними розсипищами й осипищами пісковикових уламків розміром до 3 м. За туристсько-спортивною класифікацією гірських вершин класифікується як 1 А.

Наступна гора це – Гутин Темнатик. Вона одна з найвищих і найкрасивіших вершин Українських Карпат. Розташована гора на південно-західному відрозі Чорногірського гірського масиву. Висота – 2016 м.

Знаходиться Гутин Темнатик в Карпатському біосферному заповіднику (Чорногірському заповідному масиві) на території Рахівського району Закарпатської області. По класифікації гірських вершин відповідає категорії 1 А.

До класифікованих гірських вершин також відноситься гора Довбушанка. Це 1754-метрова вершина Українських Карпат, що розташована в

Горганському гірському масиві. Знаходиться у Надвірнянському районі Івано-Франківської області в межах заповідника «Горгани».

Вершина має продовговату форму і простягається з південного сходу на північний захід. Південно-західні схили Довбушанки пологі, північно-східні – досить круті і майже не прохідні.

Підніжжя гори покрито хвойними (в основному ялиновими) лісами. На вершині ж поширені важкопрохідні чагарники із сосни гірської – жерепу, та характерні для даної місцевості кам'яні розсипи, вкриті жовтуватими лишайниками [54].

Гора Довбушанка є досить популярним об'єктом пішохідного туризму. Це одна з найскладніших для сходження із усіх інших вершин в Карпатах.

Сьогодні на ринку активного туризму, спортивно-пішохідні тури є інноваційними туристськими продуктами, метою яких є подолання туристами певного спортивного маршруту та отримання ними туристсько-спортивного досвіду. Інноваційний продукт у форматі спортивно-пішохідного туру реалізують на територіях, які мають категорійні складності та багаті на атрактивні об'єкти і мають сприятливі природні умови.

Основними регіонами України реалізації спортивно-пішохідного туру є Західна частина України, а саме: Закарпатська, Львівська, та Івано-Франківська області. Це спричинено наявністю великої кількості кваліфікованих спортивних маршрутів, природних та культурно-історичних об'єктів [54].

Аналіз стану ринку активного туризму свідчить, що жодним українським туристським оператором не розробляються та не реалізуються турпродукти у форматі спортивних пішохідних турів.

На ринку активного туризму в Україні, Карпатський регіон щодо спортивно-пішохідних турів є найбільш затребуваним серед споживачів турпродуктів з активного туризму. Тисячі активних туристів відвідують цей регіон щорічно, приїжджаючи на екскурсії в туристичні рекреаційні та спортивні подорожі [67]. Найбільш популярні спортивно-пішохідні походи 1-3 категорії складності в даному регіоні, в основному в літній період.

Проаналізувавши ринок туристичних пропозицій з надання послуг пішохідного туризму, можна підсумувати, що найбільш розвиненим регіоном пішохідного туризму є Західна Україна. Це спричинено наявністю сприятливих погодних умов та відповідного рельєфу.

Зокрема, у розробці нашого туру з метою його реклами та просування на ринку активного туризму, ми встановлюємо мінімальну ціну туру з ціллю привабливості його для споживачів з сегменту студентської молоді.

3.2. Особливості технології організації спортивно-пішохідних турів

Спортивний пішохідний похід – це запланована подорож групи туристів за спланованим маршрутом, при проходженні якого можливе подолання локальних та протяжних перешкод у природному середовищі. Це залежить від категорії складності походу.

Група туристів на чолі з керівником спортивного походу самостійно обирає район подорожі, розробляє маршрут та визначає час проведення спортивного пішохідного походу, складає харчовий раціон на період походу, готує спорядження тощо.

Комплектування туристичної групи спортивного пішохідного походу тісно пов'язані зі спортивними цілями походу [50].

Кількість учасників для походів I – III категорій складності складає 4 людини, а для походів IV – VI категорії – 6 осіб, відповідно до вимог Правил змагань зі спортивного туризму.

Організація спортивного походу починається зі збору групи. Під час зборів, керівник походу повідомляє про мету спортивного походу, маршрут і тривалість подорожі, про кошторис походу, розподіляє громадські обов'язки, які вони будуть виконувати під час проходження спортивного походу [48].

З учасників групи обирається завгосп по харчуванню та завгосп по спорядженню.

Важливою посадою в туристичній групі є скарбник. Він відповідає за фінанси групи, які заплановані на витрати при організації та здійсненні походу: складає разом з керівником походу кошторис, допомагає в зборі коштів з учасників походу, веде облік витрачених витрат тощо.

Ще однією з важливих громадських посад в туристичній групі спортивного походу є санінструктор, який займається комплектуванням аптечки та має навички з надавання першої медичної допомоги. Однак в спортивному поході, першу медичну допомогу повинен вміти надавати кожен учасник походу. Також в туристичній групі потрібно ще мати хронометриста-літописця, який відповідає за ведення щоденника спортивного походу [46].

Після визначення мети походу та визначення складу групи, наступним етапом підготовки є вибір і розробка маршруту.

За розробку маршруту спортивного походу відповідає керівник походу разом з топографом туристської групи. Вони знайомляться зі звітами туристичних груп, які здійснювали походи у даному районі та топографічними картами запланованого району подорожі. Потім вони розробляють нитку маршруту та графік руху групи по розробленому маршруту. Після розробки та затвердження маршруту, керівник знайомить учасників походу з ним. Далі туристична група повинна бути забезпечена картографічним матеріалом (мінімум двома комплектами карт) та GPS навігацією. Під час здійснення спортивного походу, керівник контролює правильність руху групи по маршруту походу.

Після того, як район подорожі остаточно затверджений, починається детальна розробка нитки маршруту:

- маршрут розбивається по днях;
- вимірюються відстані денних переходів учасників групи;
- визначаються орієнтовні місця біваків та днювань;
- розробляються запасні варіанти нитки маршруту на випадок виникнення небезпеки на маршруті [42].

Враховуючи категорію складності маршрутів спортивних походів і екстремальні метеорологічні умови, слід мати відповідне туристсько-спортивне спорядження. Спорядження для спортивних походів ділиться на особисте та групове.

Особисте спорядження – це речі, які відбираються та використовуються кожним туристом особисто, але при цьому підбір особистого спорядження залежить від району подорожі та категорії складності походу.

До групового відноситься все, що використовується всіма учасниками походу.

Спеціальне спорядження включає в себе предмети групового та особистого користування, яке необхідне для використання при специфіці того чи іншого маршруту: основні та допоміжні вірьовки, льодоруби, кішки, карабіни, спускові пристрої, ІСС, каски та інше. Необхідність застосування спеціального спорядження виникає в походах високих категорій складності [56].

Основною функцією МКК є експертна оцінка дотримання досвідом туристичних груп, щодо запланованої туристсько-спортивної подорожі. Ця оцінка базується на правилах проведення спортивних походів. Крім того, МКК дає рекомендації щодо проходження маршруту походу та контролює вихід туристської групи на маршрут та повернення її. За відсутності інформації про завершення походу туристської групи в зазначений строк, МКК ініціює пошуки групи та порятунку.

Для того, щоб випустити туристичну групу в спортивний похід потрібно мати: два екземпляри правильно заповнених маршрутних книжок, що підтверджують туристський досвід керівника походу та учасників запланованого походу, а також матеріали, що використовувалися в підготовці до спортивного походу ті будуть застосовуватися групою при проходженні його. Як правило, ці матеріали включають топографічні карти запланованого району подорожі або орфографічні схеми також описи, фотографії,

категорійних технічних природних перешкод, які заплановані на маршруті походу.

Випуск туристичної групи на маршрут у МКК ФСТ відбувається у формі співбесіди з керівником походу та членами МКК, що мають право випускати туристські групи в походи відповідних категорій складності. Тобто, розмову з керівником походу проводять члени пішохідної комісії МКК. Під час випуску туристської групи в спортивний пішохідний похід перевіряється туристський досвід учасників, (на основі довідок про похід) відповідно до заявленої категорії складності походу.

Найголовніше – МКК надає рекомендації для проходження маршруту та умов для подолання природних перешкод. При завершенні випуску групи в похід вказується форма звітності про подоланий маршрут походу. для першої та другої категорій складності це може бути усний звіт з показом фотографій походу, а для вищих категорій складності – письмовий звіт за встановленим зразком [56].

Тому відповідно до правил змагань зі спортивного туризму керівник пішохідного походу першої категорії складності повинен мати туристський досвід участі в поході на одну категорію складності більшу від заявленого. Туристський досвід керівника підтверджується довідкою про спортивний похід [56].

Щоб захистити пройдений спортивний похід в МКК, слід принести звітні матеріали: звіт про проходження спортивного походу, чисті довідки про похід.

Обсяг наповненості та форма звіту зазначається при випуску в похід. Наприклад, це може бути: словесний звіт з фотоматеріалами подорожі; короткий звіт, що містить тільки опис природних перешкод в рекомендованій формі; повний звіт про похід за визначеною формою. Також необхідно мати при захисті походу у МКК довідки про здійснення походу на кожного учасника спортивного походу – на випадок успішного захисту довідки завіряються підписом голови МКК та печаткою МКК [56].

Перед виходом туристської групи на маршрут спортивного пішохідного походу, обов'язково потрібно здійснити реєстрацію в гірському рятувальному підрозділі ДСНС України. Під час реєстрації рятувальникам залишається маршрут, за яким туристична група планує здійснити подорож, контактні номери телефонів, а також орієнтовний час завершення походу. Після завершення походу потрібно повідомити представникам ДСНС про те, що вся група туристів безпечно завершила маршрут. У ході реєстрації гірські рятувальники інформують групу туристів про стан маршруту походу, а саме:

- надають необхідну та вірогідну інформацію щодо потенційних небезпек на маршруті;
- дають інформацію про актуальні гідро та метео умови обраної місцевості;
- консультують стосовно безпечного проходження даного маршруту;
- роз'яснюють правила особистої та групової безпеки;
- перевіряють особисте спорядження, засоби зв'язку, карти, підбір харчів і медикаментів.

Крім цього, у випадку надзвичайної ситуації на туристському маршруті реєстрація туристичних груп скорочує час пошуку заблукалих чи постраждалих у незнайомій місцевості людей.

Спортивний пішохідний тур являє собою заздалегідь спланований та експериментально перевірений спортивний маршрут пересування туриста по певній території земної кулі. Виходячи з цього, технологія розробки спортивно-пішохідного туру передбачає вибір складності маршруту спортивно-пішохідного туру, встановлення часу його проходження групою та тривалості [42].

Організація та проведення спортивно-пішохідних турів в цілому базується на дієвій методиці, яка складається з трьох етапів: організації, підготовки та проведення спортивних походів, яка визначена в Правилах спортивного туризму України, за винятком формування туристичної групи та її фінансування.

Розглянемо організацію, підготовку та реалізацію спортивно-пішохідних турів на комерційній основі (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Етапи розробки спортивного пішохідного туру

Етап	Характеристика
1. Організація спортивно пішохідного туру	- пошук і вивчення найбільш привабливого з точки зору туристів, туристського регіону для спортивно-пішохідного туризму; - аналіз існуючих пропозицій на ринку активного туризму, які пропонують діючими туристськими клубами та туроператорами України. Важливою складовою даного етапу є аналіз цінової політики спортивно-пішохідних турів конкурентів
2. Розробка маршруту	На даному етапі відбувається характеристика маршруту подорожі, рівень визначення категорії складності, кількість туристів та тривалість туру.
3. Дослідження туристських ресурсів	Дослідження туристських ресурсів та інфраструктури району подорожі. А також відбувається дослідження ресурсів, які будуть долучені у спортивно-пішохідному турі та в районі запланованої подорожі. Також досліджується туристичний потенціал регіону, а саме: наявність природних і культурно-пізнавальних об'єктів, історико-культурних пам'яток тощо.
4. Побудова маршруту	Містить в себе побудову нитки маршруту, сутність якої виражається у генерування ідей щодо створення нового маршруту туру, а саме: ведеться активна робота з вивчення картографічних, топографічних та інших інформаційних ресурсів, опрацьовуються різні варіанти та маршрути подорожі.
5. Розробка та створення паспорту маршруту	У паспорті викладається характеристика маршруту: його протяжність і тривалість, склад групи, надається докладна схема проходження маршруту, характеризується клімат даного району маршруту, описуються складні ділянки маршруту, пред'являються вимоги до передпохідної підготовки туристів.
6. Експериментальна перевірка	- експериментальне проходження та обстеження району та маршруту спортивно-пішохідної подорожі; - виявлення проблемних і небезпечних ділянок на маршруті; - визначення безпечного проходження траси маршруту найбільш оптимальним способом з урахуванням виявлених проблемних і небезпечних ділянок на маршруті; - визначення необхідної кількості спеціального та іншого спорядження для подолання природних перешкод.
7. Внесення коректив	Внесення корективів до розробленого маршруту спортивно-пішохідного туру після його експериментальної перевірки. На даному етапі відбувається доопрацювання маршруту на основі виявлених невідповідностей під час експериментальної обробки

Джерело: складено автором на основі [42]

Далі у нашому баченні технології організації та проведенні спортивно-пішохідного туру необхідно враховувати рівень туристсько-спортивної

підготовки її учасників. Для цього у період підготовки до спортивно-пішохідного туру проводиться контрольне тестування учасників подорожі з рівня туристсько-спортивної підготовки та організовується навчально-тренувальний процес підготовки учасників спортивно-пішохідних турів до подорожей. Особлива увага приділяється фізичній підготовці.

Фізична підготовка є однією з головних умов успішного та безпечного проходження спортивного пішохідного походу. Такий вид фізичної активності як пішохідні походи є досить специфічними. В залежності від місцевості, у якій здійснюється похід, характеристика фізичного навантаження буде відрізнятися.

Гідами-інструкторами (після тестування та співбесіди з потенційними учасниками спортивно-пішохідних турів) розробляються персональні рекомендації для підвищення їхньої фізичної підготовленості.

Для розвитку загальної витривалості підходить тривалий біг, швидка ходьба, їзда на велосипеді. Все це бажано робити на пересіченій місцевості.

Якщо майбутній учасник спортивного походу раніше не займався фізичними вправами чи спортом, то тренувальний процес потрібно починати поступово. По-перше, бажано проконсультуватися у лікаря, пройшовши обстеження щодо наявності протипоказань до фізичних навантажень (зробити кардіограму, узі серця та заміри тиску).

Крім загальної витривалості яка є основною фізичною якістю туриста, необхідно розвивати та підтримувати й інші фізичні якості. Корисною в цьому буде й силова витривалість. Для її розвитку застосовуються вправи на гімнастичних снарядах та власною вагою. Під час спортивного-пішохідного походу по рівнинній місцевості навантаження на організм туриста протягом дня характеризується, як тривале (7-9 годин) малої інтенсивності. А по гірській місцевості, де великий перепад висот, навантаження буде середньої, та високої інтенсивності

3.3. Розробка нового спортивно-пішохідного туру для ТОВ «Поїхали з нами»

Дивлячись на те, що жодним українським туроператором та туристським клубом не представлено на своїх сайтах спортивних маршрутів, які відповідали б спортивній класифікації Правил змагань зі спортивного туризму, нами був розроблений спортивно-пішохідний тур третьої категорії складності.

Основні характеристики нового спортивного туру для ТОВ «Поїхали з нами» подані на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Основні характеристики нового спортивно-пішохідного туру для ТОВ «Поїхали з нами»

Джерело: складено автором

Маршрут спортивно-пішохідного туру: Карпати: м.Воловець – г. Плай (1331 м) – г. Великий Верх (1598 м) – г. Гимба (1491 м) – г. Магура (1517 м) – г. Граб (1378 м) – пер. Присліп – траверс пол. Кук – г. Мунчел (1248 м) – Міжгір'я

– пер. Синевирський – г. Озерна (1496 м) – оз. Синевир – Слобода – пол. Солотвинка – г. Молода (1724 м) – ур. Кругла – хр. Матагів – пер. Боровка – г. Лопушна (1694 м) – г. Сивуля Велика (1836 м) – пол. Рушина – пол. Боярин – р. Салатрук – Бистриця – г. Ведмежик (1736 м) – г. Довбушанка (1754 м) – г. Довбушанець (1701 м) – р. Озерна – пер. Переслоп – пол. Катерина – г. Женець (1414 м) – г. Горган Явірницький (1467 м) – пол. Явір – р. Жонка-Яремче.

Програма туру:

День 1. Воловець – Стара сироварня під горою Плай. Протяжність переходу першого дня 8 кілометрів. Час проходження 3 години. Схему маршруту першого дня представлено на рис. 3.2.

Рис. 3.2. Схема маршруту першого дня

Прибуття до Воловця. Докупівля продуктів харчування. Реєстрація в гірськорятувальній службі. Вихід на маршрут. Ночівля біля руїн старої сироварні.

Цей день походу за фізичною складовою є нескладним.

День 2. Стара сироварня – біля джерела на траверсі гори Ополонок. Контрольні вершини: г. Плай, г. Великий Верх, г. Гимба, г. Магура Жиде. Протяжність переходу 24.6 кілометрів. Час проходження 9 годин. Схему маршруту другого дня представлено на рисунку 3.3.

Рис. 3.3. Схема маршруту другого дня

День 3. Біля джерела на траверсі гори Ополонюк – джерело перед смт. Міжгір'я. Контрольні точки: пер. Присліп, г. Менчул. Протяжність 19 кілометрів. Час проходження 8 годин. Схему маршруту третього дня представлено на рисунку 3.4.

Рис. 3.4. Схема маршруту третього дня

Цей день походу за своєю складністю є нескладним. Єдине при подоланні траверсу полонини Кук зустрічаються перешкоди в формі бурелому.

День четвертий. Джерело перед смт. Міжгір'я – Бовт Буковинка. Контрольні точки: смт. Міжгір'я, пер. Синевирський, траверс хребта Кам'янка, висота 1402, туристична стоянка Бовт Буковинка. Протяжність 24.3 кілометри.

Час проходження 11 годин. Схему маршруту четвертого дня представлено на рисунку 3.5.

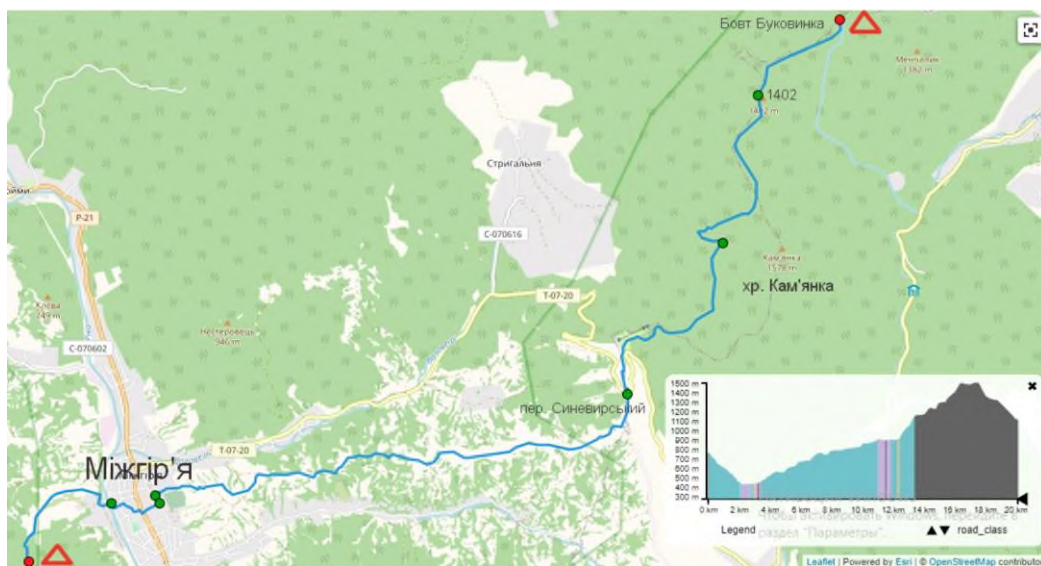

Рис. 3.5. Схема маршруту четвертого дня

На четвертий день група туристів після ночівлі спускається в смт. Міжгір'я, в якому можна поповнити продукти харчування і підзарядити телефони. Цей день є середньої складності. При наборі висоти від перевалу Синевирського, зустрічається кам'яна сипуха.

День п'ятий. Бовт Буковинка – пол. Солотвинка. Контрольні точки: г. Озерна, озеро Синевир, г. Яворова Кичера, пол. Солотвинка. Протяжність 32.4 кілометри. Час проходження 12 годин. Схему маршруту представлено на рис. 3.6.

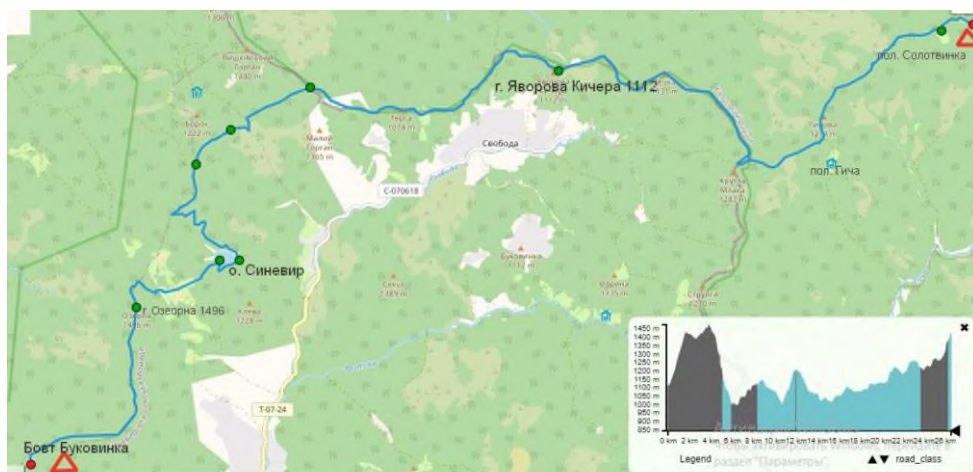

Рис. 3.6. Схема маршруту п'ятого дня

Цього дня побуваємо на найбільшому високогірному озері України – Синевир. Цей день по протяжності є найбільшим. Після нього зробимо днювання.

День шостий. Днювання.

День сьомий. Полонина Солотвинка – р. Молода. Контрольні точки: г. Молода, урочище Кругла, річка Молода. Ночівля на річці Молода біля села Осмолода. Протяжність переходу 21.6 кілометрів. Час переходу 8 годин. Схема маршруту сьомого дня представлено на рисунку 3.7.

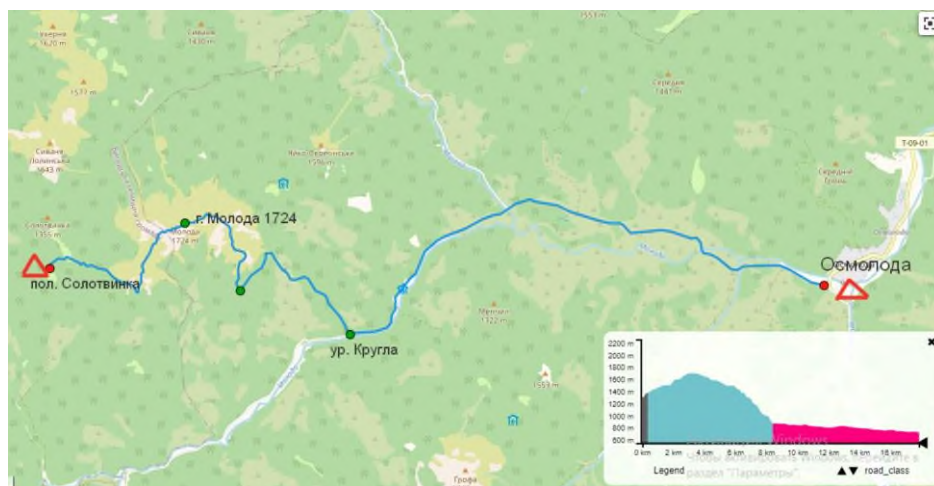

Рис. 3.7. Схема маршруту сьомого дня

День восьмий. Річка Молода – перевал Боровка. Контрольні точки: хребет Матагів, г. Висока, траверс гори Ігровець, перевал Боровка. Протяжність переходу 18 кілометрів. Час проходження 9 годин. Схема маршруту восьмого дня показана на рис. 3.8.

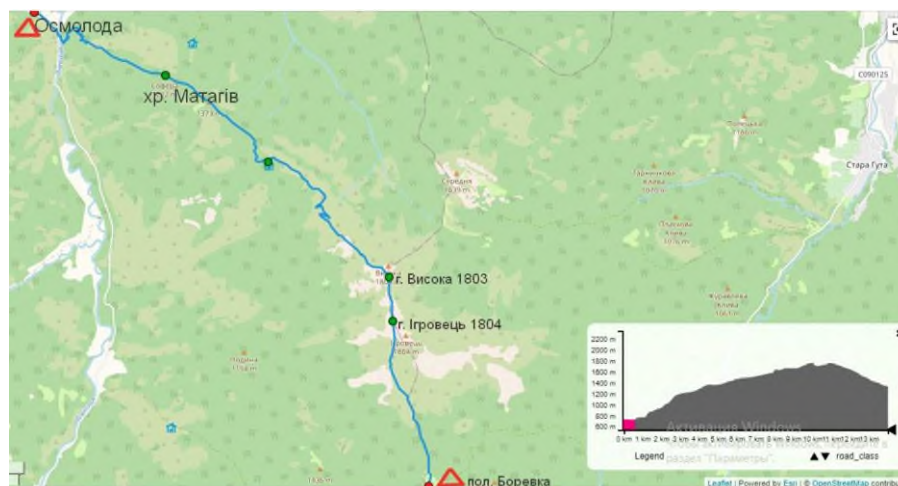

Рис. 3.8. Схема маршруту восьмого дня

День дев'ятий. Перевал Боровка – туристична стоянка біля села Бистриця. Контрольні точки: г. Боровка, г. Лопушна, г. Сивуля Велика, г. Сивуля Мала, полонина Рущина. Протяжність переходу 27 кілометрів. Час проходження 11 годин. Схему маршруту представлено на рис. 3.9. В цей день побуваємо на найвищій вершині Горган – горі Велика Сивуля.

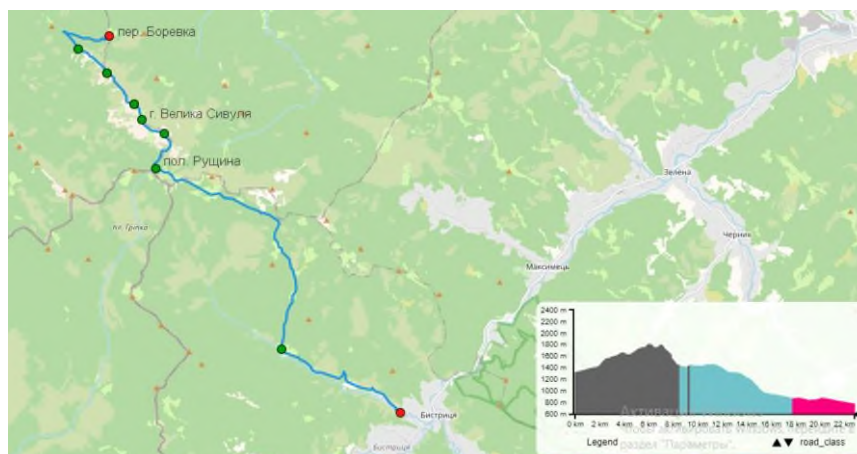

Рис. 3.9. Схема маршруту дев'ятого дня

День десятий. Туристична стоянка біля села Бистриця – туристична стоянка на річці Зубринка, перед поворотом на перевал Переслоп. Контрольні точки: г. Ведмежик, г. Довбушанка, г. Довбушанець, річка Зубринка. Протяжність переходу 27 кілометрів. Час проходження 10 годин.

Схему маршруту десятого дня представлено на рис. 3.10

Рис. 3.10. Схема маршруту десятого дня

Перехід складний. На спуску з гори Довбушанка при поганій погоді потрібно кидати дюльфер.

День одинадцятий. Річка Зубринка – м. Яремче. Контрольні точки: перевал переслоп, г. Женець, г. Горган Явірницький, полонина Вовча, річка Жонка, м. Яремче. Протяжність переходу 25 кілометрів. Час проходження 9 годин. Схему маршруту одинадцятого дня представлено на рис. 3.11.

Рис. 3.11. Схема маршруту одинадцятого дня

Отже, розроблений нами спортивний маршрут відповідає третій категорії складності та на ньому є рекреаційні об'єкти, які приваблюють споживачів до його подолання та отримання позитивних емоцій. Сумарний перепад висот маршруту становить 14170 метрів, який представлено на рисунку 3.12.

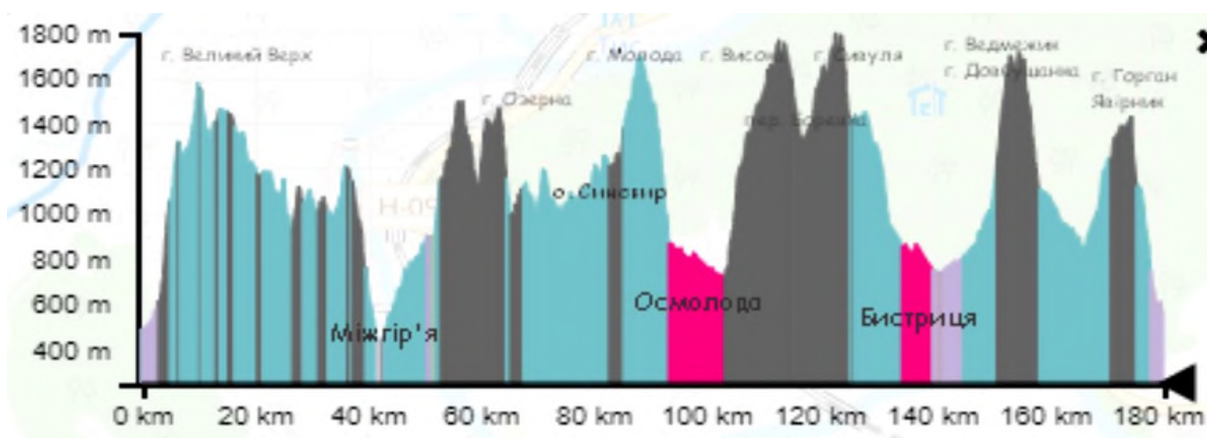

Рис. 3.12. Графік перепаду висот спортивно-пішохідного туру 3 категорії складності

Узагальнену програму нового спортивно-пішохідного туру для ТОВ «Поїхали з нами» подано в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Програма нового спортивно-пішохідного туру для ТОВ «Поїхали з нами»

День	Програма
1	Воловець – Стара сироварня під горою Плай. Протяжність переходу першого дня 8 кілометрів. Час проходження 3 години. Прибуття до Воловця. Докупівля продуктів харчування. Реєстрація в гірськорятувальній службі. Вихід на маршрут. Ночівля біля руїн старої сироварні.
2	Стара сироварня – біля джерела на траверсі гори Ополонок. Контрольні вершини: г. Плай, г. Великий Верх, г. Гимба, г. Магура Жиде. Протяжність переходу 24.6 кілометрів. Час проходження 9 годин.
3	Біля джерела на траверсі гори Ополонок – джерело перед смт. Міжгір'я. Контрольні точки: пер. Присліп, г. Менчул. Протяжність 19 кілометрів. Час проходження 8 годин.
4	Джерело перед смт. Міжгір'я – Бовт Буковинка. Контрольні точки: смт. Міжгір'я, пер. Синевирський, траверс хребта Кам'янка, висота 1402, туристична стоянка Бовт Буковинка. Протяжність 24.3 кілометри. Час проходження 11 годин
5	Бовт Буковинка – пол. Солотвинка. Контрольні точки: г. Озерна, озеро Синевир, г. Яворова Кичера, пол. Солотвинка. Протяжність 32.4 кілометри. Час проходження 12 годин.
6	Днювання
7	Полонина Солотвинка – р. Молода. Контрольні точки: г. Молода, урочище Кругла, річка Молода. Ночівля на річці Молода біля села Осмолода. Протяжність переходу 21.6 кілометрів. Час переходу 8 годин.
8	Річка Молода – перевал Боровка. Контрольні точки: хребет Матагів, г. Висока, траверс гори Ігровець, перевал Боровка. Протяжність переходу 18 кілометрів. Час проходження 9 годин.
9	Перевал Боровка – туристична стоянка біля села Бистриця. Контрольні точки: г. Боровка, г. Лопушна, г. Сивуля Велика, г. Сивуля Мала, полонина Рущина. Протяжність переходу 27 кілометрів. Час проходження 11 годин.
10	Туристична стоянка біля села Бистриця – туристична стоянка на річці Зубринка, перед поворотом на перевал Переслоп. Контрольні точки: г. Ведмежик, г. Довбушанка, г. Довбушанець, річка Зубринка. Протяжність переходу 27 кілометрів. Час проходження 10 годин.
11	Річка Зубринка – м. Яремче. Контрольні точки: перевал переслоп, г. Женець, г. Горган Явірницький, полонина Вовча, річка Жонка, м. Яремче. Протяжність переходу 25 кілометрів. Час проходження 9 годин.

Джерело: складено автором

Під час апробації спортивно-пішохідного туру, групою туристів використовувалося туристичне спорядження, яке подано в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Групове та спеціальне спорядження спортивно-пішохідного туру по
Українських Карпатах

Назва	Вага, кг
Загально групове	
Тент – 1 шт.	1
Палатка – 3 шт.	9
Котел 3 л. – 1 шт.	0,3
Костровий набір – 1 шт.	0,48
Казанок 6 л. – 1 шт.	0,7
Сокира – 1 шт.	0,62
Пальне (газ)	0,9
Ремнабір – 1 шт.	0,95
Аптечка – 1 шт.	0,6
Спеціальне групове	
Мотузка основна (30 м) – 1 шт.	2,5
Карабіни – 10 шт.	2,5
Картографічний матеріал паперовий	0,25
ІСС – 2 шт.	0,8
Компас – 1 шт.	0,1
GPS- 1 шт.	0,3

Джерело: складено автором

Важливою складовою під час спортивно-пішохідного туру є харчування.
Меню подано в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Меню спортивно-пішохідного туру

День	Сніданок	Обід	Вечеря
1	2	3	4
1		Хліб, ковбаса, сир, сухофрукти	Суп з булгуру, хліб, ковбаса, чай з цукерками
2	Суп гречаний, хліб, чай з печивом	Хліб, сало з цибулею, сухофрукти	Каша рисова з салом, хліб, чай, згущене молоко
3	Суп з пшоном, хліб, чай з лимоном, цукерки	Хліб, ковбаса, сир, сухофрукти	Каша гречана з ковбасою, хліб, чай, печиво
4	Суп з булгуром, хліб, чай, згущене молоко	Хліб, сало з цибулею, сухофрукти	Суп з рисом та ковбасою, хліб, сало, цибуля, чай з печивом
5	Суп гречаний, хліб, ковбаса та сир, чай з цукерками	Хліб, ковбаса, сир, сухофрукти	Суп з пшоном і ковбасою, хліб, сало з цибулею, чай, згущене молоко

Продовження табл. 3.4

1	2	3	4
6	Суп рисовий, сало, хліб, чай з печивом	Хліб, сало з цибулею, ковбаса, сир	Булгурова каша з ковбасою, хліб, чай з цукерками
7	Суп з пшоном, хліб, сир, ковбаса, чай, печиво, згущене молоко	Хліб, сало з цибулею, сухофрукти	Суп гречаний з ковбасою, хліб, сало з цибулею, чай з цукерками
8	Суп булгуром, хліб, ковбаса, сир, чай, печиво	Хліб, сало з цибулею, сухофрукти	Суп з рисом, хліб, чай з лимоном, цукерки
9	Суп гречаний, хліб, сало з цибулею, чай з цукерками	Хліб, ковбаса, сир, сухофрукти, цукерки	Суп з пшоном, хліб, сало з цибулею, чай, згущене молоко
10	Суп з рисом, хліб, ковбаса, сир, чай, печиво	Хліб, сало з цибулею, сухофрукти	Суп з булгуром, хліб, ковбаса, ир, чай, цукерки
11	Суп з пшоном, хліб, сало, чай, згущене молоко	Хліб, ковбаса, вир, сало, цибуля, цукерки, сухофрукти	Гречаний суп, хліб, ковбаса, сир, сало, цибуля, чай, печиво, цукерки

Джерело: складено автором

Важливою складовою при розробці туристських продуктів є ціноутворення туру.

Основа ціноутворення туру складається з двох складових:

- перша складова ціноутворення туристсько-спортивного туру, як спортивного походу, що здійснюється на самофінансуванні учасників даного походу;

- друга складова – це реалізація туристсько-спортивного туру як комерційного туристського продукту, який включає першу й другу складові.

Розрахунок вартості нового спортивно-пішохідного туру подано в табл. 3.5.

На маршруті планується обслуговувати 8 туристів.

Вартість 1 ваучеру нового спортивного туру буде дорівнювати 4853,0 грн. Вартість туру на групу туристів з 8 осіб становитиме 38824,0 грн.

Таблиця 3.5

Розрахунок вартості нового спортивного туру
для ТОВ «Поїхали з нами»

Назва статті	Вартість на 1 особу / грн.	Кількість осіб в групі	Загальна вартість, грн.
1. Харчування під час здійснення туру	860,0	8	6880,0
2. Плата за перебування в заповіднику	60,0	8	480,0
3. Спеціальне спорядження	980,0	8	7840,0
4. Послуги інструктора	1200,0	8	9600,0
5. Медичне страхування	200,0	8	1600,0
6. Інші витрати	70	8	560
7. Виробнича собівартість	3370,0	8	26960,0
8. Прибуток туристичного агентства (20%)	674,0	8	5392,0
9. Вартість ваучера без ПДВ	4044,0	8	32352,0
10. ПДВ (20%)	809,0	8	6472,0
11. Загальна вартість ваучеру	4853,0	8	38824

Джерело: складено автором

Загалом планується проводити такий тур один раз на місяць із травня по вересень, тобто п'ять місяців. За цей період планується обслуговувати 40 туристів за даним маршрутом.

В табл. 3.6 подано розрахунок фінансових показників від продажу нового спортивного туру для ТОВ «Поїхали з нами».

Таблиця 3.6

Фінансові результати від продажу нового спортивного туру для ТОВ
«Поїхали з нами»

Показники	Сума, грн., %
Валовий дохід	194120,0
Чистий дохід	161767,0
Собівартість наданих послуг	134800,0
Валовий прибуток	59320,0
Податок на прибуток (18%)	10678,0
Чистий прибуток	48642,0
Чиста рентабельність продажів, %	25,05
Чиста рентабельність витрат, %	36,08

Джерело: складено автором

Алгоритм розрахунку:

$$\text{ВД} = 40 \times 4853,0 = 194120,0 \text{ грн.}$$

$$\text{ЧД} = 194120,0 / 1,2 = 161767,0 \text{ грн.}$$

$$\text{СБ} = 3370,0 \times 40 = 134800,0 \text{ грн.}$$

$$\text{ВП} = 194120,0 - 134800,0 = 59320,0 \text{ грн.}$$

$$\text{ПнП (18\%)} = 59320,0 \times 0,18 = 10678,0 \text{ грн.}$$

$$\text{ЧП} = 59320,0 - 10678,0 = 48642,0 \text{ грн.}$$

$$\text{Чиста рентабельність продажів} = (48642,0 / 194120,0) \times 100\% = 25,05\%$$

$$\text{Чиста рентабельність витрат} = (48642,0 / 134800,0) \times 100\% = 36,08\%$$

Так, чистий дохід за прогнозом буде дорівнювати 194120,0 грн. Чистий прибуток дорівнюватиме 48642,0 грн. Рентабельність продажів становитиме 25,05%, рентабельність витрат 36,08%. Таким чином новий спортивний тур розроблений для ТОВ «Поїхали з нами» є прибутковим та може бути впроваджений в життя.

Також, вартість туру на одну особу є доступною для молоді, що буде сприяти її оздоровленню та вдосконаленню туристсько-спортивної майстерності. Даний проект буде сприяти розвитку спортивно-пішохідного туризму в Україні.

Досліджуючи результати апробації розробленого нами спортивно-пішохідного туру було визначено, що: даний спортивно-пішохідний тур відповідає всім нормативам проведення спортивних походів в Україні.

Отже, розроблений нами спортивно-пішохідний тур та експериментально перевірений можна рекомендувати, як туристський продукт туристичним компаніям для впровадження в ринок активного туризму.

Даний тур є інноваційним на ринку активного туризму України, який може бути джерелом прибутків туристських компаній.

Таким чином, новий спортивно-пішохідний тур для ТОВ «Поїхали з нами» є інноваційним і має практичне значення для задоволення потреб спортивних туристів України.

ВИСНОВКИ

В ході написання роботи було досліджено розвиток спортивного туризму та діяльність ТОВ «Поїхали з нами» в результаті чого зроблено такі висновки.

1. Спортивний туризм має за мету спортивне удосконалення в подоланні природних перешкод. Це означає удосконалення всього комплексу знань, умінь і навичок, фізичної підготовленості, необхідних для безпечного пересування людини місцевістю. Для реалізації спортивної мети здійснюють подорожі, насичені природними перешкодами, що дає змогу класифікувати їх як спортивні походи.

2. Основні види спортивного туризму: пішохідний, гірський, лижний, водний, спелеотуризм, вітрильний, автомобільний, велосипедний, мотоциклетний, комбінований туризм.

На сьогодні не існує єдиної загальноприйнятої класифікації спортивного туризму. В науковій літературі зустрічаються різні класифікації групування видів спортивного туризму, які базуються на різних критеріях.

Найбільш розповсюдженою є класифікація за основним видом діяльності це: спортивно-оздоровчий туризм, подієвий спортивний туризм та спортивний туризм.

3. Досліджуючи розвиток спортивного туризму в світі визначено, що одним з перших відомих великих спортивних заходів в світі є Олімпійські ігри, які були започатковані греками у 776 році до н.е. Перші ігри проходили у м. Олімпія в Греції. На сьогодні, Олімпіада – це мега-подія, яка збирає тисячі учасників з багатьох країн світу та мільйони відвідувачів.

На сьогодні, в Європі значного поширення набув гірськолижний туризм, альпінізм та велотуризм.

4. Спортивний туризм створює прибуток для країни. Цей дохід отримують кількома способами. По-перше, туристи оплачують доступ до спортивних споруд. По-друге – дохід отримується від туристів, оскільки вони

користуються такими об'єктами, як ресторани, готелі де розміщений спортивний об'єкт.

Спортивний туризм є сектором світової індустрії туризму, який швидко розвивається. За оцінками експертів, світовий ринок спортивного туризму може досягти обороту в 1.7 трлн. доларів США до 2027 року.

Головні проблеми розвитку спортивного туризму в Україні на сьогодні це: брак інфраструктури, пандемія та війна, неефективний маркетинг, висока вартість, низька поінформованість.

Втім, спортивний туризм в Україні має і низку перспектив для розвитку, серед яких головними є: зростання попиту, ініціативи уряду, покращення інфраструктури. Загалом, існує багато можливостей для розвитку спортивного туризму в Україні та в усьому світі. Уряди можуть заохочувати приватні компанії до розвитку спортивних споруд та інфраструктури в їхніх країнах. Нарешті, уряди можуть співпрацювати з місцевими громадами, щоб просувати місцеві спортивні команди та створювати більше можливостей для туристів долучатися до місцевої культури через спортивні заходи.

5. Досліджуване в роботі туристичне підприємство ТОВ «Поїхали з нами» входить до мережі туристичних агентств, що охоплює понад 120 міст країни. Співпрацюючи з провідними туристичними операторами України та світу, компанія пропонує клієнтам якісні послуги та найвигідніші ціни на путівки.

Сайт туристичного агентства налаштований таким чином, що клієнт за декілька хвилин зможе розібратися з функціоналом та самостійно забронювати тур, що йому сподобався.

6. Аналіз ефективності діяльності ТОВ «Поїхали з нами» показав, що у 2022 р. показники фінансових результатів компанії характеризуються погіршенням порівняно із 2021 р. Так, чистий дохід зменшився майже в два рази, та у 2022 р. становив 968,9 тис. грн. Чистий прибуток у 2022 р. становив 67,9 тис. грн., порівняно із 2021 р. він зменшився на 121,2 тис. грн. Таке

погіршення показників, є наслідком початку повномасштабних військових дій на території України та зниженням туристичної активності громадян.

ТОВ «Поїхали з нами» пропонує спортивний туризм виходячи зі спортивних напрямків якими бажає зайнятися клієнт, кількості осіб, та виходячи із побажань та загального бюджету.

В Європі нараховується близько 400 гірськолижних курортів. Довіряючись експертам від ТОВ «Поїхали з нами» клієнти зможуть підібрати кращий гірськолижний тур. Варто зазначити, що і в Україні пропонується цілий спектр спортивних турів, так пропонується лижний або піший туризм в Карпатських горах. Також є можливість організувати сплави на байдарках або зайнятися рафтингом.

7. Спортивний пішохідний похід – це запланована подорож групи туристів за спланованим маршрутом, при проходженні якого можливе подолання локальних та протяжних перешкод у природному середовищі. Це залежить від категорії складності походу.

Українські Карпати поєднують у собі туристсько-спортивні ресурси для багатьох видів активного туризму і перешкоди гірського та лісового районів, які відрізняються високою атрактивністю своїх пейзажів.

Спортивний пішохідний тур являє собою заздалегідь спланований та експериментально перевірений спортивний маршрут пересування туриста по певній території земної кулі. Виходячи з цього, технологія розробки спортивно-пішохідного туру передбачає вибір складності маршруту спортивно-пішохідного туру, встановлення часу його проходження групою та тривалості.

8. Сьогодні на ринку активного туризму, спортивно-пішохідні тури є інноваційними туристськими продуктами, метою яких є подолання туристами певного спортивного маршруту та отримання ними туристсько-спортивного досвіду. Проаналізувавши ринок туристичних пропозицій з надання послуг пішохідного туризму, можна підсумувати, що найбільш розвиненим регіоном пішохідного туризму є Західна Україна. Це спричинено наявністю сприятливих погодних умов та відповідного рельєфу.

На сучасному ринку активного туризму в Україні існує багато комерційних туристських пішохідних подорожей, які пропонують споживачам туристські оператори та клуби. Але всі ці маршрути не підлягають під класифікацію спортивних походів.

9. Дивлячись на те, що жодним українським туроператором та туристським клубом не представлено на своїх сайтах спортивних маршрутів, які відповідали б спортивній класифікації Правил змагань зі спортивного туризму, нами був розроблений спортивно-пішохідний тур третьої категорії складності.

Розроблений спортивний маршрут відповідає третій категорії складності та на ньому є рекреаційні об'єкти, які приваблюють споживачів до його подолання та отримання позитивних емоцій. Сумарний перепад висот маршруту становить 14170 метрів

Вартість 1 ваучеру нового спортивного туру буде дорівнювати 4853,0 грн. Вартість туру на групу туристів з 8 осіб становитиме 38824,0 грн.

Загалом планується проводити такий тур один раз на місяць із травня по вересень, тобто п'ять місяців. За цей період планується обслуговувати 40 туристів за даним маршрутом.

Так, чистий дохід за прогнозом буде дорівнювати 194120,0 грн. Чистий прибуток дорівнюватиме 48642,0 грн. Рентабельність продажів становитиме 25,05%, рентабельність витрат 36,08%. Таким чином новий спортивний тур розроблений для ТОВ «Поїхали з нами» є прибутковим та може бути впроваджений в життя.

Також, вартість туру на одну особу є доступною для молоді, що буде сприяти її оздоровленню та вдосконаленню туристсько-спортивної майстерності. Даний проект буде сприяти розвитку спортивно-пішохідного туризму в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамов В.В., Тонкошкур М.В. Історія туризму: підручник. Харків: Харківська національна академія міського господарства. URL: https://tourlib.net/books_history/abramov.htm (дата звернення 12.10.2023)
2. Альпінізм та інші види туризму в Європі. URL: https://vuzlit.com/353413/alpinizm_inshi_napryamki_sportivnogo_turizmu_yevropi (дата звернення 22.10.2023)
3. Бабкін А.В. Спеціальні види туризму. URL: http://tourlib.net/books_tourism/babkin01.htm (дата звернення 18.10.2023)
4. Баєв В.В. Критерії якості комплексної туристичної послуги. Держава та регіони : наук.-виробн. журн. Класичний приватний університет Запоріжжя. 2017. № 3. С. 67–71.
5. Бігус М. М. Моніторинг основних складових туристичного бізнесу в контексті забезпечення його конкурентоспроможності. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/33901/1/02_2731_LIET_Koncurencia_turbiznesy (дата звернення 14.11.2023)
6. Білоусов О.М., Лугінін О.Є., Морозова О.С. Менеджмент туристичної галузі: підручник. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 580 с.
7. Бондаренко М.П. Туристичний сектор економіки України: реалії та перспективи. URL: http://eip.org.ua/docs/EP_11_1_104.pdf (дата звернення 11.11.2023)
8. Брич В.Я., Гарбера О.Є., Гугугл О.Я. Туроперейтинг: підручник. Тернопіль: Екон. думка ТНЕУ, 2017. 440 с.
9. Булашев О. Я. Теорія і методика спортивного туризму : навч. посіб для студентів першого курсу. URL: https://ic.ac.kharkov.ua/navchannya/fsk/tb/materials/nmz/s242_v_sot.pdf (дата звернення 11.11.2023)
10. Вавілова Є.В. Реклама в просуванні туристичних послуг. Харків: ХНУ, 2015. – 230 с.

11. Гірськолижний туризм на теренах Європи. URL: https://vuzlit.com/353412/orskolizhniy_turizm_terenah_yevropi (дата звернення 22.10.2023)
12. Глушко В. Просування туристичних послуг. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право, 2018. №1. С. 86-96.
13. Горбенко М. Організація та підготовка до складних туристичних походів з позиції системного підходу. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/2047/> (дата звернення 01.12.2023)
14. Горбилева З.М. Економіка підприємств туризму: навч.-метод. посібник. Мінськ: РИПО, 2014. 226 с.
15. Горішевський П. А., Красій Р. П. Організація роботи туристичної фірми: туроператорська та турагентська діяльність. Івано-Франківськ. 2015. 392 с.
16. Городня Т.А., Щербак А.Ф. Економіка туризму: теорія і практика. URL: <http://catalog.puet.edu.ua/opacunicode/index.php?url=/notices/index/IdNotice:189702/> (дата звернення 14.11.2023)
17. Грабовський Ю. А. Спортивний туризм : навч. посіб. Тернопіль : Навч. кн. Богдан, 2014. 304 с.
18. Гречишкина Е.А., Лукашевич Н.А. Технологія створення та впровадження нового продукту на ринок туристичних послуг. URL: <https://ojs.polessu.by/TG/article/view/869> (дата звернення 17.11.2023)
19. Грибова Д.В. Створення туристичного продукту та інноваційні види туризму. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки, 2021. №43. С. 33-37
20. Дехтяр В. Д. Основи оздоровчо-спортивного туризму. URL: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc_id=1642450 (дата звернення 12.11.2023)
21. Дмитрук О. Ю. Спортивно-оздоровчий туризм : навч. посіб. Київ: Альтерпрес, 2016. 232 с.

22. Енциклопедія туризму. URL: https://tourlib.net/books_tourism/zorinkvartalnov.htm (дата звернення 17.11.2023)

23. Дорош І.В. Менеджмент туризму: сутність та сучасні концепції. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2017. №6 (28). С. 112-114.

24. Жилінська Л.О. Розробка комплексу заходів щодо підвищення конкурентоспроможності туристичних підприємств. Держав та регіони. Серія: Економіка та підприємництво, 2014. №1. С. 73-80.

25. Зінченко О.А. Стан та аспекти розвитку спортивного туризму в Україні. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії, 2016. №4-1 (04). С. 50-53.

26. Кільницький О., Грабовський Ю. Організаційно-правові особливості спортивного туризму та мультиспорту. Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення: матеріали X Всеукраїнської наук. – практ. конф. з між нар. участю. Львів, 2019. С. 50-55.

27. Кіптенко В.К. Менеджмент туризму: підручник. URL: <https://westudents.com.ua/knigi/601-menedjment-turizmu-kptenko-vk.html> (дата звернення 14.11.2023)

28. Класифікація спортивного туризму. URL: https://studbooks.net/1882375/turizm/klassifikatsiya_sportivnogo_turizma (дата звернення 19.11.2023)

29. Кондакова Г.О. Розвиток спортивно-оздоровчого туризму в Україні. Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhMv_2014_1144_3\(1\)__35](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhMv_2014_1144_3(1)__35). (дата звернення 22.11.2023)

30. Конох А. П. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців із спортивно- оздоровчого туризму у вищих навчальних закладах : автореф. дис.. д-ра пед. наук, Київ: 2016. 18 с.

31. Кудла Н. Є. Менеджмент туристичного підприємства. URL: http://pidruchniki.ws/1584072043685/turizm/menedzhment_turistichnogo_pidpriyemstva_-_kudla_nye. (дата звернення: 06.11.2023)

32. Мельниченко С. В., Ведмідь Н. І. Менеджмент підприємства туристичної індустрії. Київ: КНТЕУ, 2016. 217 с.

33. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навч. посіб. URL: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/519/Econ_analiz.pdf (дата звернення: 16.10.2023)

34. Миронов Ю.Б. Ключові аспекти розуміння взаємозв'язку спорту та туризму у контексті спортивного туризму. Розвиток сталого туризму: виклики і можливості для туристичного та готельно-ресторанного бізнесу: Матеріали круглого столу (м. Одеса, 19 квітня 2021 р.). Одеса: ОНЕУ, 2021. 146 с. С.82-85.

35. Міжнародна організація спортивного орієнтування. Офіційний сайт. URL: <https://orienteering.sport/> (дата звернення 21.11.2023)

36. Морозова Н.С. Реклама в у туризмі. Київ: Знання, 2017. 333 с.

37. Мулик Т.О. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 288 с.

38. Оздоровчо-спортивна діяльність. URL: https://tourlib.net/books_ukr/maslyak-rekr8-2.htm (дата звернення: 06.12.2023).

39. Організація діяльності туристичних підприємств. URL: <https://elib.psu.by/bitstream/1> (дата звернення 24.11.2023)

40. Організація і проведення туристських походів. URL: <https://ukrbukva.net/page,5,81943-Organizaciya-i-provedenie-turistskih-pohodov.html> (дата звернення: 17.12.2023).

41. Організація туризму: підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. В.Я. Брича. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 448 с.

42. Організація пішохідного походу. URL: <https://vseosvita.ua/library/organizacia-pisohidnogo-pohodu-37503.html> (дата звернення: 18.12.2023).

43. Особливості організації пішохідних походів. URL: https://www.yaneuch./cat_107/osoblivost-organzac-.page1.html (дата звернення: 18.12.2023).

44. Особливості організації спортивного туризму. URL: <https://privetstudent.com/kursovyye/kursovye-po-turizmu/4212-osobennosti-organizacii-sportivnogo-turizma.html> (дата звернення 22.11.2023)
45. Особливості розробки активних спортивних турів. URL: https://studbooks.net/1882884/turizm/razrabotka_sportivnogo_tura (дата звернення 22.11.2023)
46. Оформлення маршрутної документації та отримання дозволу на похід. URL: https://tourlib.net/books_ukr/filipov4-5.htm (дата звернення: 10.12.2023).
47. Павлишин О. Спортивний туризм як засіб оздоровлення молоді. За здоровий спосіб життя: матеріали XI Всеукр. наук.-практ. студент. Конф. Львів, 2017. С. 66-68.
48. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей: навч. посіб. К.: Академвидав, 2018. 248 с.
49. Перспективи розвитку спортивного туризму в Європі. URL: https://vuzlit.com/353415/perspektivi_rozvitku_sportivnogo_turizmu_yevropi (дата звернення 24.10.2023)
50. Підготовка та проведення походів. URL: <https://studfile.net/preview/5257733/> (дата звернення: 18.12.2023).
51. Положення про гірську рятувальну службу Державної служби України надзвичайних ситуацій. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. URL: https://www.dsns.gov.ua/files/2020/8/4/3/Положення_440-03.08.2020.pdf (дата звернення: 11.12.2023).
52. Потенціал європейського ринку спортивного туризму. URL: <https://ua.tribuna.com/tribuna/blogs/creativesportshots/2984521.html> (дата звернення 10.11.2023)
53. Про пішохідний туризм – Пішохідний туризм. Google Sites. URL: <https://sites.google.com/site/pisohidnijturizmlsd/katalog-statej/pro-pisohidnijturizm> (дата звернення: 06.12.2023).
54. Про пішохідний туризм на Україні. Турклуб «Екотур». URL: <https://ecoturkrmk.at.ua/publ/10-1-0-1> (дата звернення: 06.12.2023).

55. Просування туристичних продуктів та послуг. URL: <https://integrus.ru/blog/internet-marketing-decisions/prodvizhenie-turisticheskikh-uslug.html> (дата звернення 21.11.2023)

54. Розвиток спортивного туризму в країнах Європи. URL: https://vuzlit.com/353411/rozvitok_sportivnogo_turizmu_krayinah_yevropi (дата звернення 22.10.2023)

55. Салагакова Н.О. Характеристика туристичного продукту як специфічного об'єкту ціноутворення. Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід, 2015. №17. С. 28-33.

56. Складання звіту про здійснений похід. URL: https://tourlib.net/books_ukr/filipov4-6.htm (дата звернення: 12.12.2023).

57. Сливенко В.А., Єрмакова А.О. Класичні та сучасні бізнес стратегії туристичних підприємств. Ефективна економіка, 2018. №11. С. 28-32.

58. Сокол Т.Г. Основи туристичної діяльності: підручник. Київ: Грамота, 2016. 264 с.

59. Спортивний туризм: сутність та особливості організації. URL: <https://novainfo./article/11557> (дата звернення 28.10.2023)

60. Спортивний туризм – що це таке, види, де знайти. URL: <https://kstrip.ru/planiruem-puteshestvie/sportivnyj-turizm-chto-eto-takoe-vidy-gde-najti/> (дата звернення 10.11.2023)

61. Спортивні походи: вимоги до маршруту та порядок організації. URL: https://vuzlit./348656/sportivni_pohodi_vimogi_marshrutu_poryadok_organizatsiyi (дата звернення: 18.12.2023).

62. Структура та рівні туристичного продукту. URL: https://intuit.ru/studies/professional_skill_improvements/20135/courses/795/lecture/30447?page=2 (дата звернення 10.10.2023)

63. Тимошенко Л.О. Лабарткава К.В. Спортивний туризм: навч. посіб. Львів, 2019. 150 с.

64. Туризм та готельне господарство. URL: https://tourlib.net/books_tourism/shmatko.htm (дата звернення 17.11.2023)

65. Туристична енциклопедія Білорусі / под общ. Ред. И.И. Пирожника. Мінськ: БелЭн, 2017. 648 с.
66. Туристські ресурси Карпат. URL: <https://studfile.net/preview/5592214/page:30/> (дата звернення: 05.12.2023)
67. Туристичний ринок України: сучасний стан, тенденції, перспективи. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/lubiceva.htm (дата звернення: 05.12.2023).
68. Фокін С.П. Туризмологічні аспекти спортивного туризму. URL: <https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/view/3002> (дата звернення 19.11.2023)
69. Характеристика туристичних ресурсів окремих територій на прикладі Карпатського регіону та Буковини. URL: https://studopedia.su/5_5247_harakteristika-turistichnih-resursiv-okremih-teritoriy-na-prikladi-karpatskogo-regionu-tabukovini.html (дата звернення: 06.12.2023).
70. Чорненька Н.В. Спортивно-оздоровчий туризм: відпочинок-релаксація. Вісник Львівського інституту економіки і туризму: зб. наук. ст. / за ред. І.О. Бочана. Львів, 2018. №1. С. 144-147.
71. Школа І. М. Менеджмент туристичної індустрії : навчальний посібник. URL: <https://buklib.net/books/22018/> (дата звернення 18.11.2023)
72. Школа І. М., Ореховська Т. М., Козьменко І. Д., Лощенюк І. Р., Кравчук Р. В. Менеджмент туристичної індустрії. Чернівці: Книги-XXI, 2012. 596 с.
73. Що таке спортивний туризм. URL: <https://journal.sovcombank./puteshestviya/vidi-sportivno-turizma> (дата звернення 28.10.2023)
74. Як збільшити продажі туристичного оператора? 8 порад для кращої продуктивності. URL: <https://www.lemax.net/blog/how-to-increase-sales-in-a-travel-company-8-tips-for-better-sales-performance/> (дата звернення 04.12.2023)
75. Gibson, H. J. Sport tourism: a critical analysis of research. Sport management review, 1(1), 45-76.

76. Gibson, H. and Yiannakis, A. Tourist roles: Needs and the adult life course. *Annals of Tourism Research*, 29, 358–383.

77. Global Sports Tourism Market to Reach \$1.7 Trillion by 2027. URL: <https://www.globenewswire.com/newsrelease/2022/11/07/2549525/0/en/Global-Sports-Tourism-Market-to-Reach-1-7-Trillion-by-2027.html> (дата звернення 24.10.2023)

78. Hall C.M. Adventure, sport and health tourism. *Adventure, sport and health tourism.*, 141- 158.

79. Must Visit Sports Destinations: A Travel Checklist for The lover Of Sports. URL: <https://www.holidify.com/pages/must-visit-places-for-sports-lovers-1612.html> (Accessed 22 November 2023)

80. Ross, D. Developing sports tourism. An eGuide for Destination Marketers and sports Events Planners. URL: <http://www.lib.teiher.gr/webnotes/sdo/Sport%20Tourism/S> (Accessed 10 April 2023)

81. Sport Tourism: Benefits, Classification, Types. URL: <https://www.overstaytonight.com/sport-tourism/> (Accessed 12 November 2023)

82. Sport tourisme explained: What, why and where. URL: <https://tourismteacher.com/sports-tourism/> (Accessed 12 November 2023)

83. Sports Tourism State of the Industry Report (2021). URL: https://www.sportseta.org/Portals/sportscommissions/SOTI_6_24_22.pdf / (Accessed 11 November 2023)

84. The impact of sports tourism on countries. URL: <https://assignzen.com/the-impact-of-sports-tourism-on-countries/> (Accessed 14 November 2023)

85. TOP-5 Best countries foe Sport Tourism. URL: <https://acoupletravelers.com/top-5-best-countries-for-sports-tourism/> (Accessed 14 November 2023)

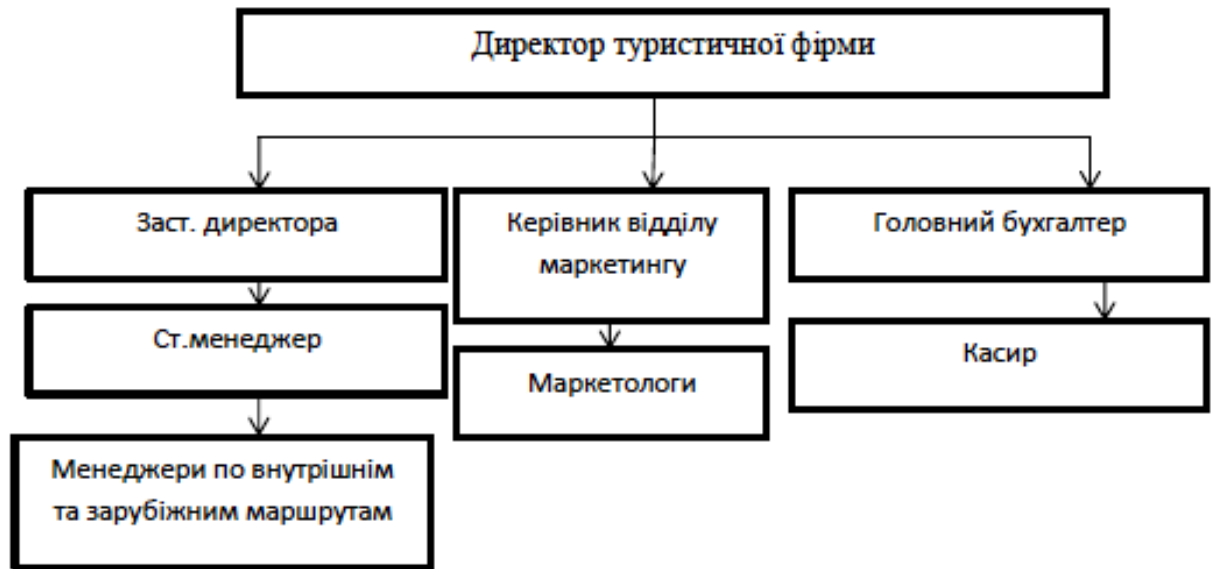
86. What is sport tourism. URL: <https://tourismteacher.com/sports-tourism/> (Accessed 14 November 2023)

Додатки

Популярні напрямки спортивного туризму в світі

Країна	Характеристика
США	Сполучені Штати пропонують широкий спектр можливостей спортивного туризму. У таких містах, як Нью-Йорк, Лос-Анджелес і Чикаго, проводяться головні професійні спортивні ліги, зокрема NFL, NBA, MLB і NHL. Суперкубок, фінал NBA та World Series приваблюють уболівальників з усього світу. Крім того, любителі гольфу збираються в Огасту, штат Джорджія, на турнір Masters, а шанувальники тенісу збираються в Нью-Йорку на US Open.
Великобританія	Великобританія є центром спортивного туризму з багатою спортивною спадщиною. Лондон приймав Олімпійські ігри та є домом для таких знакових майданчиків, як стадіон «Вемблі» та «Лордс Крикет Граунд». Футбольні ентузіасти відвідують Манчестер на матчі на Олд Траффорд або Ліверпуль, щоб отримати враження від Енфілду. Інші популярні події включають Вімблдон, Чемпіонат шести націй з регбі та Великі національні скачки.
Іспанія	Іспанія приваблює спортивних туристів своїми відомими футбольними клубами, такими як ФК Барселона та Реал Мадрид. У таких містах, як Барселона та Мадрид, можна дивитися футбольні матчі вищого рівня на таких знаменитих стадіонах, як Камп Ноу та Сантьяго Бернабеу. В Іспанії також проводяться гонки MotoGP, Гран-прі Формули-1 і великі тенісні турніри, такі як Відкритий чемпіонат Мадрида.
Бразилія	Бразилія відома своєю пристрастю до футболу та приймала Чемпіонат світу з футболу та Олімпійські ігри. Стадіон Маракана в Ріо-де-Жанейро є культовим місцем проведення футбольних матчів. Гран-прі Бразилії в Сан-Паулу та турніри з пляжного волейболу в Копакабані також приваблюють любителів спорту.
Японія	Японія стала популярним напрямком спортивного туризму, оскільки в 2019 році прийняла Кубок світу з регбі та Олімпійські ігри в Токіо 2020 року. Сучасні об'єкти Токіо, такі як Олімпійський стадіон і Токійський центр водних видів спорту, приваблювали мільйони відвідувачів. Країна також відома своїми турнірами з боротьби сумо та традиційними бойовими мистецтвами.
Австралія	Австралія пропонує різноманітні можливості спортивного туризму. Мельбурн приймає Australian Open, один із тенісних турнірів Великого шолома. Melbourne Cricket Ground — легендарне місце проведення матчів з крикету. Сідней приваблює відвідувачів своїм знаменитим Сіднейським полем для крикету та яхтовою гонкою Сідней – Хобарт.
Німеччина	Німеччина відома своєю футбольною культурою, такі міста, як Мюнхен і Дортмунд, приймають матчі Бундесліги. Країна також приймала Чемпіонат світу з футболу та фінал Ліги чемпіонів УЄФА. Ентузіасти Формули-1 збираються в Хоккенхаймі або на Нюрбургрингу для захоплюючих гонок.

Джерело: складено автором на основі власного аналізу

Організаційна структура ТОВ «Поїхали з нами»

Джерело: складено на основі даних підприємства